

**Perspectiefnota
2018 - 2021**

Juni 2017

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding en leeswijzer	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Leeswijzer	4
Hoofdstuk 2 Kaders en koers	6
2.1 Waar willen we als gemeente Dalfsen naar toe?	7
2.2 Overige ontwikkelingen en opgaven per programma	9
Hoofdstuk 3 Financiële mutaties	17
3.1 Bepalen vertrekpositie	18
3.2 Analyse resultaten jaarrekeningen	20
3.3 Noodzakelijke financiële mutaties per programma	22
3.4 Invulling financiële ruimte per programma	39
Hoofdstuk 4 Investeringsplan	45
4.1 Actualisatie jaarschijf 2017	46
4.2 Investeringsplan 2018 - 2021	48
Hoofdstuk 5 Financieel (meerjaren)beeld	49
5.1 Meerjarenperspectief 2018 - 2021	50
5.2 Uitgangspunten begroting 2018	52
Bijlagen:	
1. Overzicht niet gehonoreerde aanvragen	54
2. Lastendruk	56

Hoofdstuk 1 Inleiding en leeswijzer

1.1 Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2018-2021. Voorheen werd dit de Voorjaarsnota genoemd. Op basis van enkele opmerkingen uit de raad is deze naamswijziging doorgevoerd, waarmee nog duidelijker de bedoeling van dit document wordt aangegeven. Namelijk: een strategisch document waarin de financiële en beleidsmatige kaders voor de komende jaren aan de orde komen. De keuzes die in dat verband door de raad worden gemaakt, krijgen normaliter een vertaalslag in de programmabegroting 2018-2021. Dit keer zullen veel keuzes pas bij de begrotingsbehandeling volgen; daarover zo direct meer. Duidelijk is al wel dat onze ambities hoog blijven en dat in de nabije toekomst nog talrijke opgaven voor ons liggen.

Een half jaar terug spraken wij over de financiële ruimte in de meerjarenbegroting. In dat verband zijn ook voorstellen tot invulling ontwikkeld. In het 1^e kwartaal van 2017 is besloten deze voorstellen te parkeren en bij de behandeling van deze perspectiefnota te betrekken. Dit om een integrale afweging te kunnen maken. Dat is ook nodig, want uit de huidige opstelsom van noodzakelijke en gewenste bijstellingen blijkt dat niet alles kan: we moeten keuzes maken. Op zich is dat goed. Het houdt ons scherp, zodat we weloverwogen en binnen een structureel sluitende begroting, ons beleid verder vorm kunnen geven.

We kunnen de noodzakelijk geachte bijstellingen nog prima binnen de begroting opvangen. Die blijft structureel sluitend. Dat geldt niet voor de gewenste bijstellingen; volledige honorering daarvan leidt tot een begrotingstekort. Dat gegeven heeft ons doen besluiten om een taakstelling in de perspectiefnota op te nemen. Die taakstelling behelst een ombuiging van afgerond € 1 mln. Uit een 1^e inventarisatie blijkt dat het mogelijk is om die ruimte in de begroting te vinden. Enerzijds door de voorziene bijstellingen te heroverwegen, anderzijds door ook zeer kritisch naar de huidige uitgaven en inkomsten te kijken. En dan niet alleen naar de hoogte daarvan, maar ook naar zaken als: waar kunnen we nog efficiënter werken of waar kunnen we nog scherper omgaan met de toerekening van kosten. Met andere woorden: dit vraagt om een brede blik. Vanwege de tijd die het vraagt om tot een afgewogen geheel te komen zal meer dan in andere jaren, het accent van de perspectiefnota (kaderstellend en richtinggevend) doorlopen tot en met de begrotingsbehandeling.

Daarnaast vestigen wij de aandacht op een ander punt dat afwijkt van hetgeen gebruikelijk is. Normaliter gaan de financiële tabellen in de perspectiefnota alleen over de vier jaar die voor ons liggen. Dit keer wordt ook het lopende jaar daarin meegenomen, voor zover het onderwerpen betreft die genoemd waren in het onderzoek 'financiële ruimte'. De raad heeft namelijk aangegeven die onderwerpen te willen betrekken in de perspectiefnota. Om die reden staan de financiële gevolgen daarvan voor het jaar 2017 ook (nog) in de overzichten. Nu de besluitvorming over de financiële ruimte opschuift naar de begrotingsbehandeling, geldt dat in principe ook voor het jaar 2017. Hierop zijn wat ons betreft twee uitzonderingen:

1. het inboeken van de voordelen als gevolg van de analyse van de recente jaarrekeningen; die bedragen kunnen we nu al meenemen.
2. de formatieve knelpunten: wij vragen u daarvoor in 2017 incidenteel een bedrag beschikbaar te stellen om zodoende (via tijdelijke maatregelen) de werkdruk te verminderen.

Voor alle duidelijkheid: de 'gewone' mutaties voor 2017 nemen wij zoals gebruikelijk op in de 1^e (en 2^e) bestuursrapportage 2017.

Dit alles betekent wel dat enkele onderwerpen waarover al een besluit genomen is een half jaar vertraging oplopen of zelfs op de lange baan terecht komen. Concreet gaat het dan om:

- hondenbeleid (collegebesluit)
- cultuurbeleid, kunsten op straat (raadsbesluit)
- groot onderhoud civiele kunstwerken (invulling financiële ruimte)
- plan van aanpak voorkoming fietsongelukken (invulling financiële ruimte)

Ook zijn er een heel aantal nieuwe budgetaanvragen kritisch door ons tegen het licht gehouden en vooralsnog niet gehonoreerd. Een overzicht hiervan vindt u in bijlage1 van deze perspectiefnota (na hoofdstuk 5).

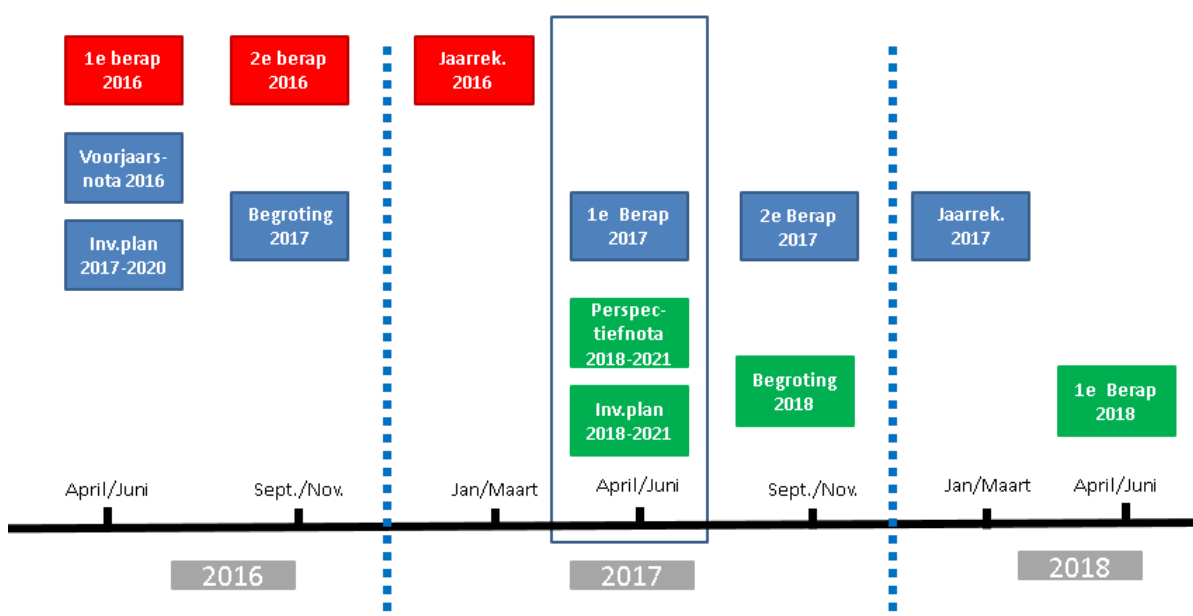
Zoals gezegd ligt hier een relatie met de invulling van de financiële ruimte. Die relatie ligt er ook met de 1^e bestuursrapportage. Ook daar wordt incidenteel geld gevraagd voor 2017, met in gedachten een structurele toekenning ingaande 2018. Vanwege dit verband zullen wij bij de 1^e bestuursrapportage nog een afzonderlijk memo voegen, waarin dit uitstel wordt aangegeven. Het heeft immers weinig zin om incidenteel geld beschikbaar te stellen voor nieuwe, structurele aangelegenheden.

Uw raad heeft op 27 maart 2017 overigens al besluiten genomen met betrekking tot de invulling van de financiële ruimte bij het Sociaal Domein. De effecten daarvan verlopen neutraal binnen de begroting en vindt u om die reden niet meer als zodanig in deze perspectiefnota terug.

Met uw raad wisselen wij graag van gedachten over de ontwikkelingen die in het verschiet liggen en effect hebben op de begroting van Dalfsen. Zoals gezegd: we hebben veel ambities, maar kunnen niet alles waardoor het maken van keuzes noodzakelijk is. Binnen de randvoorwaarde van een structureel sluitende begroting zien wij uit naar de koers die de raad aangeeft bij de behandeling van deze perspectiefnota en die een vervolg zal krijgen bij de begrotingsbehandeling.

Hieronder volgt voor de volledigheid nog een schematische weergave van onze planning en controlcyclus. Hierin wordt zichtbaar dat een hele cyclus meerdere jaren beslaat en dat de perspectiefnota het begin is van een nieuwe cyclus.

PLANNING & CONTROLCYCLUS

1.2 Leeswijzer

De raad heeft een kaderstellende en controlerende rol. Wij starten deze perspectiefnota daarom met het hoofdstuk (2) Kaders en koers. Hierin is een prominente plaats opgenomen voor onze visie:

“Waar willen we als gemeente Dalfsen naar toe?”

Daarnaast worden de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven per programma benoemd.

Hoofdstuk 3 is door de in de inleiding genoemde ontwikkelingen, dit jaar anders van opzet dan gebruikelijk. Om uw raad stap voor stap mee te nemen in het verloop van de cijfers, kent dit hoofdstuk nu de volgende indeling:

3.1 Bepalen vertrekpositie.

Vanwege het toegenomen belang van inzicht in de structurele en incidentele saldi, splitsen wij allereerst onze begrotingstotalen in beide componenten. Daarmee ontstaat een helder beeld van de situatie voorafgaand aan de Perspectiefnota. Afzonderlijk gepresenteerd zijn de stelposten voor een tegenvallend accres, zoals die zijn opgenomen in de begroting. Er is sprake van structurele ruimte.

3.2 Analyse resultaten jaarrekeningen

Vervolgens voegen wij daaraan toe de uitkomst van de analyse van de recente jaarrekeningen (onderdeel van het onderzoek financiële ruimte). Die analyse leidt tot een structureel voordeel, waardoor de structurele ruimte in het meerjarenbeeld wordt vergroot.

3.3 Noodzakelijke financiële mutaties per programma

Daarna sommen wij voor u op welke noodzakelijk geachte bijstellingen wij voorzien. Dit zijn zaken waar wij niet omheen kunnen. In totaliteit is de omvang daarvan niet gering; deze posten leggen vanzelfsprekend een beslag op de ruimte in de begroting. Voorbeelden van dit soort zaken zijn de verplichte verhogingen van de bijdragen aan de GGD en de Omgevingsdienst (voorheen RUD). Na aftrek hiervan resteert nog steeds een structureel begrotingsoverschot.

3.4 Invulling financiële ruimte per programma

Dan komen de wensen. Die bestaan grotendeels uit de voorstellen zoals genoemd bij de invulling van de financiële ruimte (1^e kwartaal 2017). Honorering van deze wensen leidt tot een structureel begrotingstekort. Zoals in de inleiding reeds is aangegeven, zien wij mogelijkheden om dit tekort te dekken. Hiervoor is in de perspectiefnota een stelpost opgenomen, die in de begroting 2018 concreet ingevuld gaat worden. Voor alle duidelijkheid; als college hebben wij in het voortraject van deze Perspectiefnota al een aantal wensen terzijde geschoven of posten bijgesteld. Een overzicht van deze door ons voorgestelde niet te honoreren wensen of bijstellingen treft u in bijlage 1 aan.

In lijn met het vorenstaande, worden ook de incidentele ontwikkelingen voor u in beeld gebracht. Dat wil zeggen:

- Bepalen beginsaldo (Incidenteel)
- Af: noodzakelijke incidentele posten, bepalen tussensaldo
- Af: gewenste incidentele posten, bepalen saldo.

Algemene toelichting bij hoofdstuk 3:

- Het totaaloverzicht van alle structurele en incidentele mutaties treft u aan in hoofdstuk 5
- Voor een meer uitgebreide toelichting op de voorstellen met betrekking tot de invulling van de financiële ruimte verwijzen wij u naar het afzonderlijke bijlagenboek, invulling financiële ruimte.
- Met de raad is de afspraak gemaakt om budgetaanvragen niet meer tussentijds ten laste van de algemene reserve te brengen, maar met het oog op een zuivere presentatie in het saldo tot uitdrukking te laten komen. Dit leidt er toe dat die (tussentijdse) dekking vervalt en we, sneller dan voorheen, over een negatief saldo spreken.
- Bij diverse tabellen vindt u aan de linkerkant een S (structureel) of een I (incidenteel), met daarbij een nummer of een letter. Wij hebben dat gedaan waar sprake is van verwijzingen naar een andere tabel. De verwijzingen met een letter (x, y) geven een totaal van een tabel weer en hebben invloed op het saldo, de verwijzingen met een nummer (1,2,enz.) zijn de opeenvolgende saldi. Beide ziet u terug in de totaaltabel in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 4 gaat in op de financiële gevolgen (afschrijvingen) van het Investeringsplan 2018-2021 en de actualisatie van de jaarschijf 2017.

Hoofdstuk 5 tenslotte geeft het financieel (meerjaren)beeld. Dit is het hoofdstuk waar alle cijfers samenkomen. Het is opgebouwd uit het weergeven van de uitgangspositie en aangevuld met de financiële afwijkingen zoals wij die hiervoor hebben ingedeeld. Vanwege het belang van inzicht in de structurele uitgaven en het structurele saldo is hier nu een splitsing aangebracht in structureel en incidenteel.

Met het opnemen van dit geactualiseerde meerjarenperspectief is de perspectiefnota een belangrijk document voor de financieel kaderstellende rol van de gemeenteraad. Uw raad stelt hiermee de kaders voor de komende meerjarenbegroting 2018-2021 vast.

Hoofdstuk 2 Kaders en koers

2.1 WAAR WILLEN WE ALS GEMEENTE DALFSEN NAAR TOE?

Het laatste jaar van de lopende raadsperiode is ingegaan. En daarmee zal de aandacht in de komende maanden steeds meer uitgaan naar de verkiezingen op 21 maart 2018. De fracties in de gemeenteraad zullen zich nadrukkelijker gaan profileren en de visie op de toekomst van Dalfsen nader in gaan kleuren. We gaan een boeiende tijd tegemoet.

Bij die doorkijkjes naar de toekomst is het goed om de context en het vertrekpunt helder te hebben. In financieel opzicht is het beeld de laatste tijd aan het veranderen. Weliswaar hebben we de financiën nog altijd op orde, is er nog steeds een zeer degelijk weerstandsvermogen en blijft er ruimte om te investeren; daar horen echter wel enkele indringende kanttekeningen bij te worden geplaatst. Eind 2016 hebben wij met uw raad gesproken over de 'financiële ruimte' en heeft er een eerste inventarisatie plaatsgevonden voor de invulling daarvan. Inmiddels is duidelijk geworden dat het oplossen van een aantal onvolkomenheden in ons huishoudboekje en het wegwerken van 'achterstallig onderhoud' de financiële ruimte geheel heeft opgeslokt. In deze perspectiefnota treft u een aantal concrete voorstellen voor deze opschoonactie aan. Dit gaat dan misschien ten koste van de ruimte voor nieuw beleid (zonder het inruilen van bestaand beleid is die er niet meer); aan de andere kant bouwen we daarmee aan een nog meer solide begroting dan we al gewend waren. Een sluitende meerjarenbegroting blijft het uitgangspunt.

Ook de financiële ruimte die tot voor kort het sociaal domein kenmerkte is inmiddels zo goed als gedicht. Ontwikkelingen binnen het sociaal domein zullen in sterke mate afhangen van de effecten van het transformatieproces dat nog 'handen en voeten' moet krijgen. Dat blijft een van de prioriteiten van het gemeentelijke beleid de komende jaren.

De vorming van het nieuwe kabinet kan daarnaast een factor van belang gaan worden bij het bepalen van de hoogte van de algemene uitkering en daarmee de financiële ruimte in onze begroting. Daarin speelt niet alleen mee wat een nieuw kabinet gaat doen met de wensen die de VNG voor de kabinetsformatie heeft ingediend, maar ook de koppeling van de rijksuitgaven aan het Gemeentefonds (samen de trap op, samen de trap af).

Ook bij de genoemde investeringsruimte past een kanttekening. Bij de jaarrekening heeft nog wel een voeding van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar plaats kunnen vinden, voor een groot deel door de voordelen op de grondexploitaties. Het toekomstig beslag dat wordt gelegd op diezelfde reserve ligt er echter ook niet om. De ontwikkelingen in het Middengebied in Nieuwleusen vormen daarvan vanzelfsprekend het hoofdbestanddeel. Maar er zal ook ruimte moeten blijven voor het realiseren van bijvoorbeeld de Centrumvisie in de kern Dalfsen en enkele grote infrastructurele werken. We verwachten dat de voeding van de vrij besteedbare reserve op relatief korte termijn af zal nemen. Immers, de beschikbare hectares voor nieuwe bedrijfsvestigingen of –uitbreidingen slinken en de nieuwbouw van woningen zal, ondanks de huidige stijging op de woningmarkt, ergens af gaan vlakken. We zullen dus ook met betrekking tot onze investeringen scherper dan in het verleden aan de wind moeten zeilen en nadrukkelijker keuzes moeten maken.

En welke inhoudelijke uitdagingen wachten ons nog? Kijken we naar het lopende bestuursprogramma, dan zien we dat dat op enkele punten na is uitgevoerd. Dat betekent niet dat we al op onze handen kunnen gaan zitten. De Spil in Nieuwleusen, de Centrumvisie in Dalfsen en de doorontwikkeling/transformatie binnen het sociaal domein zijn al genoemd.

Een van de belangrijkste mondiale thema's, namelijk de klimaatproblematiek, zal ook op de lokale beleidstafel een steeds grotere rol gaan spelen. Wij sluiten niet uit dat het onderwerp duurzaamheid in de komende raadsperiode nog meer dan nu de gemoederen in de samenleving, maar ook in het politieke veld bezig zal houden.

Bij de vorming van de regionale Omgevingsdienst moeten de laatste (maar complexe) puzzelstukjes nog worden gelegd. Het ombouwen van onze netwerk-RUD naar een Gemeenschappelijke Regeling is door het Rijk afgedwongen; de hoge kosten die dit structureel met zich meebrengt en die u verwerkt ziet in deze nota, zijn echter voor ons.

De eerste stappen op weg naar de invoering van de Omgevingswet zijn inmiddels gezet en zullen de komende vijf jaar nog regelmatig de bestuurlijke agenda's vullen.

De vervolgtrajecten na de archeologische vondsten in Oosterdalfsen zullen wat meer op de achtergrond gaan plaatsvinden, maar zijn daarmee beslist niet buiten beeld.

Ook zullen nog enkele stevige knopen moeten worden doorgehakt, zoals die van het Integraal Beheer van de Openbare Ruimte.

En plotseling opkomende uitdagingen, zoals de gevolgen voor Dalfsen van de vliegroutes op het nieuwe vliegveld in Lelystad; een eventuele nieuwe vluchtelingenstroom; complexe handhavingzaken; of een provinciale beleidswijziging met betrekking tot recreatiewoningen, zullen er ook blijven komen.

Onderwerpen die momenteel nog wat minder prominent de agenda's bepalen, maar in de voor ons liggende jaren steeds harder aan de deur zullen kloppen, zijn er ook. Bovenaan het lijstje staan de vraagstukken rond de informatievoorziening en digitalisering, waarbij er naast de kansen die dit biedt ook veel aandacht zal moeten zijn voor risico's en bedreigingen, vooral op de thema's informatieveiligheid, privacybescherming en de kwetsbaarheid van geautomatiseerde systemen en databestanden. Op dit gebied zullen mogelijk ook aanzienlijke investeringen nodig zijn om de risico's beheersbaar te houden.

Een goede tweede op dit lijstje zou wel eens het vraagstuk van de ontwikkeling van de lokale democratie kunnen worden. Hoe gaan we om met de ervaren kloof tussen inwoners en politiek? Welke invulling geven we in Dalfsen aan de burgerparticipatie en hoe gaan we om met inwonersinitiatieven? Een thema dat door de VNG hoog op de agenda is gezet.

Veel van de genoemde onderwerpen zullen ook een plek krijgen in de actualisering van de missie en visie van onze gemeente. Een proces dat we als college samen met de gemeenteraad, inwoners, instellingen en bedrijven vorm zullen geven en waar wij naar uitkijken. Overigens kunnen wij op dit moment nog prima uit de voeten met '*Bij uitstek Dalfsen*' en passen de hoofdlijnen van het gevoerde beleid daar nog naadloos in.

We zijn in het behalen van resultaten in sterke mate afhankelijk van de kwaliteit van de ambtelijke organisatie. Uit de evaluatie van organisatiestructuur die de laatste maanden heeft plaatsgevonden is als conclusie getrokken dat de belangrijkste doelstellingen van de reorganisatie van 1 januari 2015 zijn gehaald. De organisatie is wendbaarder geworden, meer resultaatgericht, en de beleidskracht is toegenomen. Maar zorgen zijn er ook; onder andere als het gaat om de ervaren werkdruk en een zekere kwetsbaarheid in de uitvoering van een aantal taken. De huidige financiële situatie biedt niet de mogelijkheid om de gewenste investeringen in de organisatie te doen; daarom hebben wij ons in deze perspectiefnota beperkt tot de hoogst noodzakelijke ingrepen. Die zijn wat ons college betreft onoverkomelijk om een goede invulling te geven aan onze toekomstige ambities.

En dan nog zullen we niet alle taken zelfstandig kunnen blijven uitvoeren. De uitgebreide businesscase die in de afgelopen twee jaar heeft plaatsgevonden heeft niet geleid tot een aansluiting bij het ONS, het shared service center van Zwolle, Kampen en de provincie Overijssel. Dat neemt niet weg dat het college een dergelijke samenwerking als een absolute voorwaarde beschouwd voor een toekomstbestendige organisatie en dus de oriëntatie hierop zal voortzetten.

Zoals gezegd, we gaan een boeiende tijd tegemoet.

2.2 OVERIGE ONTWIKKELINGEN EN OPGAVEN PER PROGRAMMA

PROGRAMMA 1 BESTUUR, ONDERSTEUNING EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Communicatiebeleid

In het communicatiebeleid In de Kern - 2017-2022 is een aantal ambities geformuleerd. We willen in 2018 het promotiebeleid gestructureerd en meer projectmatig aan gaan pakken, samen met ondernemers uit de gemeente Dalfsen. Ook willen we meer werk maken van online communicatie. Daarvoor hebben we het online communicatiebeleid vastgesteld. In 2018 moet er een toptakenwebsite staan en is webcare ingebed in de organisatie en maakt het deel uit van de communicatiekanalen waarlangs inwoners met de gemeente kunnen communiceren. Daarnaast willen we in de komende jaren stevig inzetten op participatie en in het bijzonder jongerenparticipatie. Ook willen we de gemeenteraad meer zichtbaar maken, door meer in te zetten op raadscommunicatie.

Informatievoorziening

Meer gemak voor burgers en bedrijven in hun contact met de digitale overheid – dit uitgangspunt is vertaald in de Wet Generieke Digitale Infrastructuur (WGDI). De overheid verbetert de dienstverlening aan burgers en bedrijven. Digitalisering biedt daarvoor grote mogelijkheden, als dat op een uniforme, veilige en geharmoniseerde wijze gebeurt. In de afgelopen jaren zijn we ook in Dalfsen bezig geweest om ervoor te zorgen dat vanaf 2018 burgers en ondernemers hun zaken digitaal met de overheid kunnen afhandelen. Met de komst van de Omgevingswet welke in 2019 in werking treedt gaan we werken aan het aansluiten op het Digitale Stelsel Omgevingwet (DSO). De basis van het DSO start in 2019 en moet naar verwachting in 2024 volledig operationeel zijn. Het DSO helpt de processen in de leefomgeving van Nederland eenvoudiger en beter te maken. In 2024 ondersteunt het Digitaal Stelsel Omgevingswet gebruikers optimaal bij de uitvoering van processen voor planvorming, vergunningverlening, toezicht en handhaving via kwalitatief goede informatie op het gebied van de fysieke leefomgeving. Het DSO levert integraal inzicht en overzicht voor de gebruikers en maakt het mogelijk dat (besluitvormings)processen sneller en beter voorspelbaar verlopen. Om dit te kunnen realiseren moeten we onze interne informatievoorziening op orde hebben en dient de samenwerking met partners, zoals de Omgevingsdienst, goed geregeld te zijn.

Informatieveiligheid

Elk jaar moeten wij uw verantwoordelijk over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. In 2017 gebeurt dit voor het eerst met een nieuwe Audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Deze nieuwe systematiek maakt het beantwoorden van de uitvraag over informatieveiligheid gemakkelijker en efficiënter. Voorheen waren er aparte audits voor de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet). Vanaf 1 juli 2017 komt hier de ENSIA voor in de plaats. De audit en de verantwoording naar de raad zal in het eerste halfjaar van 2018 plaatsvinden. Hiermee sluit de horizontale verantwoording over informatieveiligheid aan op de gemeentelijke planning en control-cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de informatieveiligheid van de gemeente en kan het bestuur beter sturen en verantwoording afleggen aan de gemeenteraad.

Groot onderhoud gebouwen

Eind 2017 zullen wij uw raad een nieuw geactualiseerd beheerplan voor het onderhoud van onze gebouwen ter besluitvorming voorleggen. Dan zal ook inzichtelijk worden welke jaarlijkse last dit met zich mee zal brengen. De relatief korte termijn van de huidige meerjarenplanning (vijf jaar) en ons "nieuwe" gemeentehuis zorgt er voor dat de kosten tot nu laag zijn geweest. Een geactualiseerd beheerplan zal naar alle waarschijnlijkheid voor een langere termijn zijn en een hogere storting in de voorziening zal, mede door het ouder worden van de gebouwen, nodig zijn.

Gemeentefonds

De Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds (inclusief sociaal domein) is met afgerond € 32 mln de belangrijkste inkomstenpost voor de gemeente. Ontwikkelingen op dat vlak leiden al snel tot grote mutaties binnen de begroting. De op dit moment bekende wijzigingen zijn verwerkt in het huidige meerjarenbeeld. Het is nog onbekend welke verdere ontwikkelingen zich de komende jaren voor gaan doen. Zoals gebruikelijk worden die bekend gemaakt via de meicirculaire, waarover wij u via een afzonderlijke notitie informeren. Gelet op het feit dat de kabinetsformatie nog loopt (april 2017), is het de verwachting dat de meicirculaire vooral technisch van aard zal zijn en een beleidsarm karakter zal kennen. Afhankelijk van de voortgang van de formatie en de vorming van een nieuw kabinet, zullen de echte beleidswijzigingen (in relatie tot het Gemeentefonds) vermoedelijk pas na de zomer bekend worden. Wij informeren uw raad hier te zijner tijd over, zodra dat mogelijk is.

PROGRAMMA 2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Kadernota integrale veiligheid 2019-2022

In 2018 gaan wij bezig met het opstellen van het Integrale Veiligheidsbeleid 2019-2022. In dit beleid worden de doelen vastgesteld die de gemeente nastreeft op het gebied van veiligheid. Op basis van een veiligheidsonderzoek onder de inwoners en 'harde' criminaliteitscijfers van de politie worden nieuwe prioriteiten gesteld. Met dit beleid streven wij er naar dat alle generaties inwoners van de gemeente Dalfsen zich veilig (blijven) voelen in hun leefomgeving.

Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ)

In de begroting van Veiligheidsregio IJsselland voor 2018 zijn een aantal nieuwe ontwikkelingen toegevoegd. Deze extra kosten zijn binnen de begroting van de Veiligheidsregio IJsselland budgetneutraal verwerkt door kritisch te kijken naar de beschikbare budgetten en waar mogelijk besparingen door te voeren. Autonome ontwikkelingen (loon- en prijspeil) leiden er echter toe dat de bijdrage aan de VRIJ wordt verhoogd. De aanvraag voor extra budget (€ 32.300) is toegelicht in het hoofdstuk financiële mutaties per programma.

PROGRAMMA 3 BEHEER OPENBARE RUIMTE

Achterstallig onderhoud openbare ruimte

Dit onderwerp is onderdeel van het hoofdstuk "Invulling financiële ruimte".

Groot onderhoud civiele kunstwerken

Dit onderwerp is onderdeel van het hoofdstuk "Invulling financiële ruimte". In 2017 wordt een nieuw beleidsplan voor het onderhoud van civiele kunstwerken opgesteld. Onderdeel hiervan worden ook de te maken afspraken met waterschap Drents Overijsselse Delta over eigendom en beheer van duikers in watergangen. Financiële invulling is afhankelijk van de uitkomsten van dit beleidsplan.

PROGRAMMA 4 ECONOMISCHE ZAKEN

Economische conjunctuur

Het economisch herstel zet voor 2018 naar verwachting door. Dit geldt voor veel sectoren binnen onze regio en staat of valt met het producenten- en consumentenvertrouwen. Beide parameters zijn op dit moment positief en dat geldt ook voor komend jaar.

De dynamiek en prijsvorming binnen de woningbouw zit op het niveau van voor de crisis (2008). De bouwsector (verbouw- en nieuwbouw) is sterk aangetrokken. Dit is merkbaar in bouwkafeel verkopen voor woningen.

Verder maken de transportsector en metaalsector weer goede volumes. De belangstelling voor bedrijfsterreinen is toegenomen en er is weer uitgifte van bedrijfsground.

Maar ook de detailhandelssector (non-food) maakt betere tijden mee, hoewel sommige detaillisten in toenemende mate te maken hebben met internet winkels. Dit laatste heeft ook invloed op het in stand houden van een aantrekkelijk winkelbestand en eventuele leegstand.

Qua werkgelegenheid leidt dit alles bij elkaar tot een stijgend aantal werkzame personen binnen onze gemeente.

Na jarenlange bezuinigingen is er voor met name de groep werkenden een voorzichtig positief effect op het koopkrachtniveau. Of dit ook zo blijft is afhankelijk van eventuele kostenstijgingen. Voor een deel van de niet-werkenden en werkzoekenden staat het koopkrachtniveau nu al onder druk. Dit geldt ook specifiek binnen de landbouwsector waar sommige bedrijven het nu al financieel moeilijk hebben of willen stoppen (stoppersregeling). Daarbij komt nog de uitwerking van het fosfaatplafond en asbestsanering (2024).

Mede gelet op de ontwikkelingen voor de grondstoffen en de financiële markten en toenemende verkoop via internet is het lastig te voorspellen welke invloed dit heeft op de investeringsgeneigdheid van het Midden- en Kleinbedrijf en het koopkrachtniveau voor consumenten en de mogelijke invloed daarvan op de plaatselijke economie.

Als gemeente moeten wij vooral inzetten op randvoorwaardelijke bijdragen aan een gezond ondernemersklimaat.

Vitalisering industrieterrein Rondweg Dalfsen

Voor de gemeente Dalfsen is het van belang om het industrieterrein aan de Rondweg in Dalfsen aantrekkelijk te houden voor huidige en toekomstige bedrijven. Daarvoor hebben wij (voor eigen rekening) een verlichtingsplan opgesteld en uitgevoerd. Als er voldoende geïnteresseerde ondernemers zijn die gebruik willen maken van een open glasvezelnetwerk en de collectieve beveiliging van het industrieterrein, zal ook dit worden gerealiseerd. De aanmeldingsrondes voor deze twee planonderdelen wordt naar verwachting in 2017 gestart. Als er voldoende animo is richten de ondernemers een stichting op voor het beheer van de collectieve beveiliging. Het college zal de raad dan verzoeken een ondernemersfonds in te stellen.

De provincie Overijssel heeft eind 2015 een subsidie verstrekt voor de camera's en de mantelbuizen voor het glasvezelnetwerk en een bijdrage voor een proces adviseur. De subsidie bedraagt in totaal € 154.750. De aanlegkosten voor het glasvezelnetwerk komen voor rekening van CIF (eigenaar en initiatiefnemer glasvezelnetwerk) en de aanlegkosten voor het beveiligingssysteem komen voor rekening van de op te richten stichting. Het project is daarmee (behoudens de ambtelijke uren) voor de gemeente financieel neutraal.

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

Kulturhusplannen Nieuwleusen, De Spil

Het project WOC Campus met de kulturhusplannen voor De Spil in het middengebied van Nieuwleusen is in de afronding van fase 2. Uw raad ontvangt daarover in juni een afzonderlijke rapportage en voorstel voor een go/nogo besluit fase 3 (realisatie). Bij het go/nogo-voorstel voor de realisatie zal een aanvullend krediet worden gevraagd zoals bijvoorbeeld voor het bouwrijp maken en de door uw raad reeds aangegeven duurzaamheidsambities. De realisatie van De Spil is gepland gedurende 2017/2018 met de oplevering medio 2018. In gebruik name door de deelnemende partijen zal in de tweede helft 2018 plaatsvinden. Wat het effect is op de gemeentelijke bijdrage/subsidie aan de bestaande en nieuwe organisaties en het kulturhus De Spil is op dit moment (april 2017) nog niet duidelijk.

Tijdens de realisatie van De Spil wordt het deelproject voor de buitenruimte gestart met de voorbereiding en een ontwerp. De gefaseerde uitvoering van de plannen wordt verwacht vanaf 2018. De huisvesting van het basisonderwijs is -zoals eerder aangegeven- gepland voor 2020. Hiervoor wordt eerst een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd (fase 1, te starten 2^e helft 2017). Uitkomsten van dit onderzoek worden aan u voorgelegd in 2018.

Ontwikkelingen onderwijshuisvesting

Op landelijk niveau zijn er op het gebied van onderwijshuisvesting meerdere ontwikkelingen, zoals: toenemende kwaliteitseisen, het wetsvoorstel "Meer ruimte voor nieuwe scholen" en de mogelijke verplichting om voor een termijn van ten minste 15 jaar een integraal huisvestingsplan vast te stellen. In feite betreft dit een doorontwikkeling en verdieping van het Integraal Huisvestingsplan 2015 - 2018. Samen met schoolbesturen pakken wij dit in 2017 en 2018 op.

Ontwikkelingen leerlingenvervoer

Zoals opgemerkt bij programma 7 (Sociaal Domein) onderzoeken we de mogelijkheid om verschillende vervoersstromen te bundelen, waaronder het leerlingenvervoer.

Beleidsplan recreatie en toerisme

Het in 2001 vastgestelde beleidsplan recreatie en toerisme zal in 2018 worden geëvalueerd. Hierbij zal ook de uitkomst van het in 2017 uitgevoerde vitaliteitsonderzoek verblijfsrecreatie worden betrokken. Dit geldt ook voor kansen vanuit Ruimte voor de Vecht, waarbij het huidige programma nog doorloopt tot en met 2018.

Gemeentelijke sportparken

Er spelen verschillende ontwikkelingen op de gemeentelijke sportparken zoals: wensen omtrent duurzaamheid, nieuwe wedstrijdvormen bij landelijke sportbonden (zoals de KNVB), ontwikkelingen binnen het hockeycomplex en wensen van gebruikers van sportparken. Tot op heden gaan we hier op praktische wijze mee om, maar het is van belang dit in een breder perspectief te plaatsen en hier beleidsmatig aandacht aan te besteden. Dit doen we door medio 2017 te starten met een onderzoek naar behoefte en capaciteit van de gemeentelijke sportparken en mee te doen aan een onderzoek van Sportservice Overijssel onder Overijsselse gemeenten naar o.a. bezetting en tarieven van sportaccommodaties en sportsubsidies aan verenigingen. Dit zien we als een opstap om de integrale kostprijs van sportvelden in beeld te brengen en te kunnen sturen op kostendekkendheid en toekomstige vervanging.

Harmonisatie Wet Kinderopvang

Al in 2015 heeft minister Asscher maatregelen aangekondigd voor de voorschoolse voorzieningen in zijn kamerbrief: 'Een betere basis voor peuters'. In februari 2017 heeft de Tweede Kamer met de plannen ingestemd. De wet gaat in met ingang van 1-1-2018. De belangrijkste wijzigingen:

Eén kwaliteitskader voor alle voorschoolse voorzieningen.

Het kwaliteitskader voor peuterspeelzalen en kinderopvang wordt gelijkgetrokken. Dat betekent onder andere dat peuterspeelzalen op alle groepen twee betaalde beroepskrachten moeten inzetten (waar nu nog op niet-VVE groepen nog met een beroepskracht en vrijwilliger wordt gewerkt). Ook worden er naast opleidingseisen ook taaleisen aan pedagogisch personeel gesteld.

Eén financieringsstructuur voor werkende ouders.

Vanaf 1 januari 2018 geldt ook voor peuterspeelzaalwerk dat ouders die daar recht op hebben (werkende ouders), gebruik kunnen maken van de kinderopvangtoeslag. Om dit financieel mogelijk te maken komt de decentralisatie uitkering die de gemeente tot en met 2017 ontving te vervallen. Omdat de gemeente voor deze ouders ook geen subsidie meer hoeft te verstrekken, kan dit binnen het beschikbare budget voor voorschoolse voorzieningen worden opgevangen.

PROGRAMMA 6 INKOMENSONDERSTEUNING

Instroom Participatiewet

Het bijstandsvolume zal ook de komende jaren blijven stijgen. De instroom wordt steeds meer gekenmerkt door een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De bijstandsuitgaven houden geen gelijke tred met het rijksbudget waardoor in de financiering een tekort ontstaat. Dit tekort kan deels worden opgevangen via een aanvullende rijksuitkering. Financiële consequenties (€ 87.000 nadeel) worden vermeld in hoofdstuk 3, programma 6.

Kindregelingen

Vanaf 2017 wordt aan gemeenten extra budget ter beschikking gesteld om alle kinderen in staat te stellen mee te kunnen doen. De nieuw te ontwikkelen kindregeling van de gemeente Dalfsen is bedoeld als integraal plan om armoede onder kinderen tegen te gaan. Binnen de nieuw te ontwikkelen regeling wordt het huidige gemeentelijk budget voor kinderen in armoede (€ 20.000) samengevoegd met het extra budget dat de gemeente Dalfsen vanaf 2017 jaarlijks structureel ontvangt (circa € 80.000) vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De middelen worden vervolgens ingezet voor het bieden van een integrale kindregeling waarbinnen verschillende partijen in gezamenlijkheid één aanbod voor kinderen ontwikkelen. Deze nieuwe regeling wordt eind 2017 aangeboden aan uw raad en zal per 1 januari 2018 effectief zijn.

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

Transformatie sociaal domein

Er is, na de drie decentralisaties en de transformatie, op onderdelen in toenemende mate aandacht voor de meer integrale, sociaal domein brede transformatie opgave. Om de regie hierin te kunnen houden wordt een transformatie-beleidsplan voor het gehele sociaal domein ontwikkeld. Dit traject start in het laatste kwartaal van 2017 met een startnota voor de raad. Vervolgens, wordt in gesprek met inwoners, cliënten, mantelzorgers, vrijwilligers, zorgaanbieders en andere betrokken partners een transformatie-beleidsplan voor het sociaal domein opgesteld. Wij beogen hiermee de kracht van de samenleving zoveel mogelijk te benutten, zowel bij de ontwikkeling als bij de uitvoering van het sociaal domein. De transformatie zal bij voorkeur binnen de beschikbare middelen plaatsvinden. Echter om verandering in gang te zetten of te ondersteunen, zullen naar verwachting middelen beschikbaar moeten zijn. Bijvoorbeeld voor ontwikkeling van nieuwe werkwijzen (pilots), die op termijn tot ander -minder geïndiceerd- zorggebruik leiden (domotica), of voor ontwikkeling van aanbod bij veranderende zorgvraag en doelgroepen. Uiteindelijk met het doel de kosten te verlagen. Dit geldt ook voor het participatietraject.

Resultaatgericht financieren, inkoopmodel jeugdhulp en Wmo

In 2017 worden de voorbereidingen getroffen om de geïndiceerde jeugdzorg in regionaal verband via resultaatbekostiging in te kopen. Dit vervangt de huidige voornamelijk productgerichte financiering. Het doel is dat met ingang van 2018 met aanbieders meerjarige raamovereenkomsten zijn afgesloten. Dit inkoopmodel moet transformatie en samenwerking tussen aanbieders gaan versterken. Cliënten krijgen te maken met één resultaatgericht ondersteuningsplan, één beschikking en één verantwoordelijk aanbieder voor de jeugdhulp. Zowel in 2017 als in 2018 is voldoende aandacht voor implementatie van het nieuwe bekostigingsmodel een voorwaarde voor het welslagen. Voor de Wmo is het voornemen om met ingang van 2019 over te gaan op resultaatgerichte financiering.

Contractering en financiering drie landelijke instellingen sociaal domein

Sinds 2015 zijn gemeenten wettelijk verantwoordelijk voor een groot aantal taken in het sociaal domein. De VNG is door de leden gemandateerd een aantal daarvan tijdelijk uit te (laten) voeren. Voor drie van deze taken geldt dat de VNG met ingang van 2018 de uitvoering en financiering beëindigt. Dit betreft de Kindertelefoon, Luisterend Oor (Sensoor) en het Vertrouwenswerk Jeugd (AKJ). De gemeenten zijn met ingang van dat moment zelf verantwoordelijk voor de uitvoering, contractering en financiering van deze wettelijk verplichte taken. De kosten van deze drie taken gezamenlijk zijn op dit moment 92 cent per inwoner. In de huidige situatie wordt dit bedrag door de VNG gefinancierd vanuit het gemeentefonds. Vanaf 2018 is dit bedrag voor gemeenten beschikbaar in het gemeentefonds.

Participatie

Het uitgangspunt is om het maximaal haalbare te halen uit de doelgroep en de re-integratie middelen zo effectief mogelijk in te zetten. De instroom in de Participatiewet wordt steeds meer divers. Daarom is het noodzaak de instroom goed te duiden in de mate van afstand tot de arbeidsmarkt en mogelijkheden tot doorstroom en uitstroom. In 2017 wordt hiermee een start gemaakt. De resultaten van dit onderzoek zullen naar verwachting in 2018 leiden tot transformatie in beleid en uitvoering.

Het nieuwe beschut werken is per 1 januari 2017 als wettelijke verplichting in de Participatiewet vastgelegd. Gemeenten zijn verplicht beschutte werkplekken te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Het betreft de doelgroep die alleen met intensieve begeleiding kan werken en waarvoor loonkostensubsidie of andere ondersteunende maatregelen niet voldoende zijn om bij een reguliere werkgever aan de slag te gaan. Voor de gemeente Dalfsen is de opgave 2 personen (in 2017) en 4 personen (in 2018). Bij ongewijzigd landelijk beleid zal deze opgave de komende jaren verder groeien. Inwoners kunnen ook zelf een indicatie voor beschut werk aanvragen. In 2017 wordt deze regeling voor Dalfsen uitgewerkt.

Bundeling vervoersstromen

Wij hebben de wens om de verschillende vervoersstromen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zoveel mogelijk te bundelen. Dit betreft leerlingenvervoer, dagbesteding Wmo, Wmo sociaal vervoer en vervoer bij jeugdhulp (Jeugdwet). Hierbij vindt regionale samenwerking plaats en koersen we op invoering vanaf medio 2019. Door de hierbij gepaard gaande aanbesteding zijn eventuele financiële consequenties nog niet in te schatten.

Rijksvaccinatieprogramma

Het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) wordt uitgevoerd door de GGD-IJsselland. Tot 2018 worden de kosten hiervan door het Rijk direct aan de GGD vergoed. Met ingang van 2018 wordt als gevolg van het onderbrengen van de het RVP in de Wet publieke gezondheid de verantwoordelijkheid en financiering van het RVP neergelegd bij de gemeente als onderdeel van het basispakket JGZ. De daarvoor benodigde middelen worden toegevoegd aan het gemeentefonds, waarover in de meicirculaire 2017 meer informatie zal volgen. De verdeelsleutel die het rijk momenteel hanteert zal naar verwachting vrijwel gelijk zijn aan de verdeelsleutel bij onderbrengen in het gemeentefonds. Het financiële effect van deze wijziging wordt om die reden als nagenoeg neutraal ingeschat.

Financiële ontwikkelingen

De integratieuitkering sociaal domein is ten opzichte van 2015 dalend. Dit heeft te maken met een ombouw van bekostiging op basis van historisch gebruik naar een objectief verdeelmodel. Voor de perspectiefnota 2018 is de verwachting dat wij het kunnen doen voor de middelen die reeds begroot zijn. Deze verwachting is gebaseerd op de ervaring die wij in de afgelopen twee jaar hebben opgedaan met de uitgaven in het sociaal domein. Hierbij benadrukken wij dat de kosten in het sociaal domein kunnen fluctueren en onder meer afhankelijk zijn van het gebruik van (dure) voorzieningen. Dit kan gevolgen hebben voor het uiteindelijke rekeningresultaat.

Her-allocatie van middelen

Na twee jaar "ervaring" en een eerste proef in 2016 is nu het moment aangebroken om structureel de juiste budgetten op de juiste plek te zetten. Deze her-allocatie van middelen wordt in deze perspectiefnota budgetneutraal en structureel verwerkt. Omdat dit ontzettend veel wijzigingen/verschuivingen tussen budgetten betreft en deze volledig binnen programma 7 plaatsvinden worden ze niet opgenomen in de financiële overzichten van deze Perspectiefnota. Het betreffen uitsluitend technische wijzigingen.

Omgevingsdienst IJsselland

De Omgevingsdienst IJsselland (OD) kan beschouwd worden als de rechtsopvolger van de huidige netwerk RUD (Regionale Uitvoeringsdienst) IJsselland. De RUD is vanaf 1 januari 2018 door een wetswijziging niet meer toegestaan als netwerkmodel. Met de oprichting van de OD als Gemeenschappelijke Regeling wordt materieel voldaan aan de wettelijke eisen. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting en het creëren van een 'level playingfield'. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De OD voert wettelijke milieu-basistaken uit, aangevuld met specialistische taken (geluid, bodem etc.). De beleidstaken blijven bij de deelnemers, evenals de beslissingsbevoegdheden. De huisvesting zal in Zwolle plaatsvinden.

In april 2017 heeft de OD haar ontwerpbegroting aangeboden, dit levert voor ons een groot nadeel op. Voor 2018 bijna € 240.000, aflopend naar bijna € 110.000 in 2021.

Via de gebruikelijke p&c-instrumenten legt de Omgevingsdienst verantwoording af aan de raad.

VTH-kwaliteitscriteria / VTH-beleidsplan

In maart 2017 heeft de raad de 'verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving' vastgesteld. Hiermee wordt gezegd dat Dalfsen zal voldoen aan landelijke kwaliteitscriteria op het gebied van Wabo-taken (Wet algemene taken omgevingsrecht). De criteria stellen eisen aan deskundigheid van medewerkers om bepaalde activiteiten te mogen uitvoeren (bijv. vergunningverlening bouwen of toezicht milieu) en daarnaast ook aan processen. De mate waarin Dalfsen voldoet aan de criteria wordt in 2017 inzichtelijk gemaakt. Dit kan voor de komende jaren gevolgen hebben voor de organisatie. Op sommige gebieden is wellicht samenwerking nodig met andere gemeenten. Het (gaan) voldoen aan de criteria zal de komende jaren een continu proces zijn en is mede afhankelijk van de impact van komende wettelijke ontwikkelingen als de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen.

Duurzaamheid

In april 2017 behandelde de raad het nieuwe Beleidsplan duurzaamheid 2017-2021. Dit beleidsplan geeft een nieuwe koers aan het duurzaamheidsbeleid van de gemeente. De ambitie om van Dalfsen een duurzaam leefbare gemeente te maken is via een kadernota vertaald naar twee hoofdstromen: een energiegerichte en een meer algemene lijn. Ten opzichte van het oude duurzaamheidsbeleid - CO2-neutraal in 2025 - is dat laatste een verbreding. Hoewel we CO2 als meetlat loslaten en ook niet langer stellen dat de hele gemeente energieneutraal zal zijn in 2025, blijft het met dit beleidsplan mogelijk toch zo ver te komen. Dalfsen brengt energie in balans, wordt een koplopergemeente en gaat alles monitoren via de Dalfser DuurzaamheidsIndex.

Om een structureel duurzaamheidsbeleid mogelijk te maken, is een jaarlijks bedrag in de begroting noodzakelijk voor o.a. uitvoering van projecten en budget voor de duurzame dorpen. Zie hiervoor hoofdstuk 3, programma 8.

Voorziening reiniging

De afvalscheiding is in onze gemeente dermate succesvol dat het geplande langzame leeglopen van de voorziening sneller gaat dan verwacht. Exacte voorspellingen zijn moeilijk vanwege nog diverse landelijke schommelingen in "afvalland". Het lijkt er op dat in 2018 of in 2019 de bodem van de voorziening bereikt wordt.

PROGRAMMA 9 RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKHUISVESTING

Programma Implementatie Omgevingswet

In 2019 wordt de Omgevingswet landelijk ingevoerd. De implementatie van de Omgevingswet wordt themagericht opgepakt en zal doorlopen van 2017 tot en met 2024 (einddatum gereedkomen Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)). We gaan bezig met de thema's instrumenten, participatie, ketenpartners, DSO, organisatie en competenties en dienstverlening. Eind 2017 zal het programmaplan implementatie Omgevingswet gereed zijn inclusief projectplannen per thema en bijbehorende begroting. Het programma wordt geleid door een programmamanager.

Wet kwaliteitsborging bouwen

De wet Kwaliteitsborging voor het bouwen is een nieuw stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwen van nieuwe gebouwen en vergunningplichtige bouwwerken. Met deze wetgeving wil het Rijk de preventieve bouwtechnische toets (bouwbesluit) door de overheid, bij de vergunningverlening en het bouwtoezicht, gefaseerd bij de private sector neerleggen. De (voormalige) Tweede Kamer heeft inmiddels het wetsvoorstel Kwaliteitsborging voor het bouwen aanvaard. Het wetsvoorstel gaat nu door naar de Eerste Kamer. Het is de bedoeling het nieuwe stelsel vanaf 2018 stapsgewijs in te voeren. De nieuwe werkwijze geldt dan eerst voor de bouw van woningen en eenvoudige bouwwerken, zowel nieuwbouw als verbouw. Na evaluatie volgt uitbreiding van de nieuwe werkwijze naar meer complexe bouwwerken. Omdat de datum van inwerkingtreding van de wet nog niet zeker is en de vaststelling de nodige hobbels kent, blijft het lastig om hierop te acteren met het oog op impact voor de organisatie. Vanzelfsprekend worden alle ontwikkelingen nauwkeurig gevolgd.

Gebiedsgericht beleid

Eind 2018 houdt het programma Ruimte voor de Vecht in haar huidige vorm op te bestaan. In 2017 is via de zogenaamde Governance Assessment Tool geanalyseerd in welke vorm het programma na 2018 vormgegeven zou kunnen worden. Centraal hierin staat het benutten van de in voorgaande jaren gedane investeringen. Het totale investeringsvolume zal naar verwachting afnemen ten opzichte van eerdere jaren. De subsidierelatie van de provincie Overijssel met in de regel 50% subsidie op Ruimte voor de Vecht projecten vervalt ook.

Verkeers- en inrichtingsplan Kanaaloevers Lemelerveld

Dit betreft concreet een uitwerking van de vastgestelde visie De blik op het kanaal van Lemelerveld, voor wat betreft de openbare ruimte buiten het recent vernieuwde dorpshart van Lemelerveld. Het plan heeft een relatie met een aantal inbreidingslocaties langs de kanaaloevers en wordt hiermee integraal opgepakt. Het opstellen van dit plan heeft een relatie met Gebiedsgericht beleid en wordt vanuit dit budget bekostigd. Voor uitvoeringsgelden vragen wij, te zijner tijd via een apart voorstel, krediet.

Centrumvisie Dalfsen

De in 2017 vastgestelde Centrumvisie Dalfsen wordt in 2018 geconcretiseerd in projectvoorstellen. Welke dit zijn is afhankelijk van de door de raad vastgestelde uitvoeringsparagraaf. Het maken van de centrumvisie is bekostigd vanuit het algemene budget van Ruimtelijke Ordening. Voor de verwachte uitvoeringsprojecten vragen wij via een apart voorstel krediet.

Hoofdstuk 3 Financiële mutaties

3.1 BEPALEN VERTREKPOSITIE

Normaal gesproken gaan we in de perspectiefnota uit van het resultaat van de begroting met daarna de eventuele begrotingswijzigingen. Vanwege het belang van een structureel sluitende begroting hebben we het saldo en alle navolgende wijzigingen/aanvragen geknipt in structurele en incidentele wijzigingen.

Als bedragen terugkomen werken we met verwijzingen S voor structureel en I voor Incidenteel.

Het uitgangspunt is het begrotingssaldo, in dit geval van de meerjarenbegroting 2017-2020.

Tabel 1: Structureel en incidenteel saldo meerjarenbegroting 2017-2020.

	(bedragen in euro's; - = nadeel)					
	Structureel Resultaat programmabegroting 2017-2020	2017	2018	2019	2020	2021
	Saldo programma's	-2.067.000	-1.675.000	-1.288.000	-1.080.000	-1.080.000
	Storting reserves	0	0	0	0	0
	Onttrekking reserves	2.294.000	1.813.000	1.381.000	1.398.000	1.398.000
S.1	Structureel resultaat	227.000	138.000	93.000	318.000	318.000
	Incidenteel resultaat programmabegroting 2017-2020	2017	2018	2019	2020	2021
	Saldo programma's	-503.000	-188.000	-55.000	0	0
	Storting reserves	0	0	0	0	0
	Onttrekking reserves	285.000	125.000	25.000	0	0
I.1	Incidenteel resultaat	-218.000	-63.000	-30.000	0	0
	Totaal resultaat	9.000	75.000	63.000	318.000	318.000

In bovenstaand structureel resultaat is rekening gehouden met onttrekkingen aan de reserves. Dit zijn geen onttrekkingen om de begroting sluitend te maken. Het betreft grotendeels onttrekkingen ten behoeve van de dekking van bepaalde kapitaallasten (bijvoorbeeld gemeentehuis). In het verleden zijn hiervoor bestemmingsreserves gevormd, waarop we nu jaarlijks een beroep doen. Daarnaast gaat het om onttrekkingen voor bepaalde, gerichte uitgaven. De onttrekkingen zijn conform het in de nota reserves en voorzieningen vastgelegde beleid.

In de begrotingsvergadering van de meerjarenbegroting 2017-2020 is ook de notitie septembercirculaire 2016 behandeld en zijn er twee amendementen aangenomen. De septembercirculaire gaf een positieve begrotingswijziging en de twee amendementen gaven de volgende wijzigingen in de begroting. Eén structureel, € 5.000 ten behoeve van de kansenpot en één incidenteel voor 2017, € 10.000 voor de duurzame dorpen.

Bij het opstellen van de begroting werd duidelijk dat er ruimte in de begroting zit, met name 2018 en verder. Daarvoor zijn stelposten opgenomen.

Ook zijn er stelposten opgenomen (zogenaamde zachte ruimte) die wij verwachten nodig te hebben bij een tegenvallend accres (Algemene Uitkering).

Tabel 2: Structureel resultaat inclusief septembercirculaire en stelposten.

		2017	2018	2019	2020	2021
S.1	Structureel resultaat Tabel 1	227.000	138.000	93.000	318.000	318.000
	Notitie septembercirculaire	88.000	258.000	381.000	330.000	330.000
	Stelpost financiële ruimte	0	200.000	400.000	600.000	600.000
	Stelpost tegenvallend accres	100.000	100.000	100.000	0	0
	Stelpost tegenvallend accres	100.000	200.000	200.000	350.000	350.000
S.2	Structureel resultaat inclusief septembercirc. en stelposten	515.000	896.000	1.174.000	1.598.000	1.598.000

Naar aanleiding van een aantal (zeer) positieve jaarrekeningresultaten is besloten om deze te analyseren en eventuele structurele ruimte ook te betrekken in deze perspectiefnota. Het resultaat hiervan vind u in paragraaf 3.2 Analyse resultaten jaarrekeningen. Bovenstaand resultaat (inclusief septembercirculaire en stelposten) en daarbij het resultaat van de analyse jaarrekeningen geeft de totale financiële ruimte weer. Invulling daarvan vindt in eerste instantie plaats door noodzakelijke structurele mutaties (hoofdstuk 3.3) waaronder ook afschrijvingen (hoofdstuk 4).

3.2 ANALYSE RESULTATEN JAARREKENINGEN

Een aantal keren is vanuit de gemeenteraad en het college aangegeven dat de behoefte bestaat om inzicht te verkrijgen in het ontstaan van de rekeningresultaten van de laatste jaren. Naar aanleiding hiervan is een onderzoek ingesteld. Het onderzoek strekt zich uit van 2011 tot en met 2016. In deze perspectiefnota vindt u een samenvatting van de uitkomsten. Zoals ook altijd bij de analyse van het resultaat per jaarrekening is aangegeven zit hier meestal ook een of meerdere (grote) incidentele afwijkingen in. Dit is uiteraard ook bij het onderzoek betrokken.

Het onderzoek is tweeledig van aard:

1. Het analyseren van de overschotten (naar structureel en incidenteel karakter).
2. Wat zijn de eventuele effecten van de structurele afwijkingen op de begroting voor het jaar 2017 en latere jaren.

Onder tabel 3 wordt per programma kort toegelicht welke ruimte er gevonden is. Omdat dit onderzoek onderdeel is van de "Financiële Ruimte", wordt (ondanks dat dit bij de perspectiefnota niet gebruikelijk is) ook het jaar 2017 in deze perspectiefnota betrokken. Dit conform de wens van de raad.

In tabel 3 vindt u het effect op het resultaat.

De structurele effecten bedragen € 262.700 voordelig, verdeeld over de volgende programma's :

Programma 1	€ 50.000
Programma 5	€ 115.000
Programma 9	€ 97.700
Totaal	€ 262.700

Tabel 3: Structureel resultaat totaal.

		2017	2018	2019	2020	2021
S.2	Structureel resultaat inclusief septembercirc. en stelposten	515.000	896.000	1.174.000	1.598.000	1.598.000
	Analyse jaarrekeningen	262.700	262.700	262.700	262.700	262.700
S.3	Structureel resultaat incl.sept.circ., stelposten en analyse resultaten	777.700	1.158.700	1.436.700	1.860.700	1.860.700

Korte toelichting:

Programma 1

Voormalig personeel

Voordeel € 5.000

In de begroting zijn binnen een aantal taakvelden, ten behoeve van het voormalig personeel, ramingen opgenomen van in totaal ruim € 5.000. In de jaren 2011 tot en met 2016 zijn hier echter geen lasten op verantwoord. Voorgesteld wordt om deze posten te schrappen.

Gegevensbeheer

Voordeel € 5.000

De gemiddelde structurele ruimte die zich vanaf 2011 heeft voorgedaan bedraagt afgerond € 5.000. Dit bedrag kan worden bijgesteld. Het betreft onder andere een overschot op de post advieskosten.

Geldleningen/uitzettingen

Voordeel € 35.000

Het gaat hier om rente opbrengsten van de SVN-leningen. Die zijn tot op heden te laag geraamd.

Werving en selectie

Voordeel € 5.000

Gemiddeld was de ruimte in de geanalyseerde jaren € 5.000. De meevallers hadden onder andere betrekking op advertentiekosten en de kosten van assessments.

Programma 5**Leerlingenvervoer****Voordeel € 65.000**

Ten aanzien van de kosten van het leerlingenvervoer is geconstateerd dat, als gevolg van wijziging in de inkoop en het stimuleren van het gebruik maken van ander vervoer, er een aanzienlijke kostenbesparing is ingeboekt. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat het wel een open einde-regeling gaat.

Vorming en ontwikkelingswerk**Voordeel € 10.000**

Gemiddeld is de ruimte in de geanalyseerde jaren € 10.000. Het overschot doet zich vooral voor bij de projectsubsidies.

Kinderdagopvang**Voordeel € 40.000**

Gemiddeld is de ruimte in de geanalyseerde jaren € 40.000. Dit betreft een combinatie van lagere uitgaven voor subsidies en hogere inkomsten van het rijk.

Programma 9**Bestemmingsplannen (regelend)****Voordeel € 35.000**

De werkelijke legesopbrengst komt al jaren boven de begroting uit. Voorgesteld wordt om € 35.000 bij te ramen.

Overige volkshuisvesting**Voordeel € 2.700**

Dit is een subsidiebudget waar geen lasten op worden verantwoord. Het voorstel is dit af te ramen.

Baten bouwvergunningen**Voordeel € 60.000**

Uit intern onderzoek is gebleken dat de opbrengsten bouwleges de afgelopen jaren gemiddeld € 60.000 hoger uit zijn gevallen dan geraamd. Het voorstel is de opbrengst bouwleges voor 2017 en volgende met dit bedrag bij te ramen.

3.3 NOODZAKELIJKE FINANCIËLE MUTATIES PER PROGRAMMA

In hierna volgend overzicht staan de structurele noodzakelijke budgetaanpassingen. Voor een korte toelichting op de posten hebben wij de budgetaanpassingen per programma vermeld. In het totaalbeeld, hoofdstuk 5 Financieel (meerjaren)beeld Structureel, wordt de totaalregel van dit overzicht meegenomen onder het kopje "Perspectiefnota Financiële afwijkingen".

Ondanks dat de financiële ruimte riant te noemen is, zijn de aangevraagde mutaties en de voorstellen voor de "Invulling Financiële Ruimte" nog groter. Om zoveel mogelijk ruimte over te houden voor het invullen van wensen zijn er heel veel budgetaanpassingen niet door ons gehonoreerd. Een overzicht van niet gehonoreerden budgetmutaties vindt u in de bijlage 1 in deze perspectiefnota.

Structurele budgetaanpassingen 2018 - 2021		NOODZAKELIJK			
excl. investeringen, bedragen in euro's - = nadeel					
Omschrijving	2018	2019	2020	2021	
Programma 1. Bestuur					
1.1	Beheer overige gebouwen, diverse lasten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
1.1	Beheer overige gebouwen, huuropbrengsten	30.000	30.000	30.000	30.000
1.2	Huisvestingskosten, schoonmaak	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
1.2	Verhuur Politiebureau en Talentenregio	25.000	25.000	25.000	25.000
1.3	Minder licentiekosten	12.000	12.000	12.000	12.000
1.4	Wethouderspensionen voorziening	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
1.5	Bestuurlijke samenwerking, bijdrage GGD	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000
1.6	Baten Akten	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
1.7	Documenten en uittreksels daling aantal aanvragen		-145.000	-145.000	-145.000
1.7	Documenten en uittreksels daling legesafdracht		40.000	40.000	40.000
1.8	Burgerzaken applicatie	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
1.9	Publieksdienstverlening	-9.500	-9.500	-9.500	-9.500
1.10	Dividend Vitens	-24.000	-78.000	-37.000	-37.000
1.11	Doorontwikkeling Planning & Control	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
1.12	Salarissen	-140.000	-140.000	-140.000	-140.000
Totaal programma 1. Bestuur		-295.500	-454.500	-413.500	-413.500
Programma 2. Openbare orde en veiligheid					
2.1	Veiligheidsregio	-32.300	-32.300	-32.300	-32.300
Totaal programma 2. Openbare orde en veiligheid		-32.300	-32.300	-32.300	-32.300
Programma 3. Beheer openbare ruimte					
3.1	Verkoop snippergroen	20.000	20.000	20.000	20.000
3.1	Tgv reserve herstructurering openbaar groen	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Totaal programma 3. Beheer Openbare Ruimte		0	0	0	0
Programma 4. Economische zaken					
4.1	Overige gronden	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal programma 4. Economische zaken		10.000	10.000	10.000	10.000
Programma 5. Onderwijs en vrije tijd					
5.1	Subsidie St. Kulturhus de Mozaïek	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
5.2	Overhevelen budget multifunctionele accommodaties 7.2	-62.000	-62.000	-62.000	-62.000
5.3	Applicatie Leerplicht en leerlingenvervoer 6.3	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Totaal programma 5. Onderwijs en vrije tijd		-81.000	-81.000	-81.000	-81.000
Programma 6. Inkomensondersteuning					
6.1	Participatiewet, inkomensvoorziening	-87.000	-87.000	-87.000	-87.000
6.2	Bijzondere bijstand	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
6.3	Applicatie Leerplicht en leerlingenvervoer 5.3	7.000	7.000	7.000	7.000
Totaal programma 6. Inkomensondersteuning		-155.000	-155.000	-155.000	-155.000

	Programma 7. Sociaal domein				
7.1	Volksgezondheid	-46.000	-46.000	-46.000	-46.000
7.2	Overhevelen budget multifunctionele accommodaties 5.2	62.000	62.000	62.000	62.000
	Totaal programma 7. Sociaal domein	16.000	16.000	16.000	16.000
	Programma 8. Duurzaamheid en milieu				
8.1	Omgevingsdienst IJsselland	-109.200	-109.200	-109.200	-109.200
8.2	Baten afvalstoffenheffing	-104.000	-109.000	-115.000	-120.000
8.2	Onttrekking voorziening reiniging	104.000	109.000	115.000	120.000
	Totaal programma 8. Duurzaamheid en milieu	-109.200	-109.200	-109.200	-109.200
	Programma 9. Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting				
9.2	Implementatie Omgevingswet	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
	Programma 9. Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting	0	0	0	0
S.x	Totaal structurele budgetaanpassingen 2018-2021	-647.000	-806.000	-765.000	-765.000

Actualisatie van de investeringen voor 2017 en het Investeringsplan 2018-2021 geven een verhoging van de afschrijvingen die onontkoombaar zijn (voor nadere toelichting wordt u verwezen naar hoofdstuk 4 en het Investeringsplan 2018-2021). In het onderstaand overzicht staat het totaal van noodzakelijke structurele mutaties, wat overblijft is de financiële ruimte die door de raad ingevuld kan worden. NB. exclusief de incidentele mutaties.

Tabel 4: Structureel saldo na noodzakelijke mutaties.

		2017	2018	2019	2020	2021
S.3	Structureel resultaat incl.sept.circ., stelposten en analyse resultaten	777.700	1.158.700	1.436.700	1.860.700	1.860.700
	Tussentijdse wijzigingen begroting					
	Besluitvorming bij progr.begroting 2017-2020	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
	Perspectiefnota Financiële afwijkingen :					
S.x	Structurele mutaties voor 2018-2021 Noodzakelijk	-	-647.000	-806.000	-765.000	-765.000
	Investeringsplan					
	Actualisatie jaarschijf 2017 - Afschrijvingen	0	-9.655	-9.655	-7.655	-7.655
	Investeringsplan 2018-2021	0	0	-76.650	-88.250	-110.000
S.4	Struct.resultaat na onontkoombare mutaties	772.700	497.045	539.395	994.795	973.045

In onderstaand overzicht staan de **incidentele** noodzakelijke budgetaanpassingen. Voor een korte toelichting op de posten wordt u verwezen naar de budgetaanpassingen per programma. In het totaalbeeld, hoofdstuk 5 Financieel (meerjaren)beeld Incidenteel, wordt de totaalregel van dit overzicht meegenomen onder het kopje "Perspectiefnota Financiële afwijkingen".

Incidentele budgetaanpassingen 2018 - 2021		NOODZAKELIJK			
excl. investeringen, bedragen in euro's - = nadeel					
Omschrijving	2018	2019	2020	2021	
Programma 1. Bestuur					
1.13 Beeldmateriaal BGT			-15.000		
Totaal programma 1. Bestuur		0	0	-15.000	0
Programma 2. Openbare orde en veiligheid					
Totaal programma 2. Openbare orde en veiligheid		0	0	0	0
Programma 3. Beheer openbare ruimte					
3.2 Wiedeg Regent	-11.000				
3.3 Radartellers		-11.000			
3.4 Schaftwagen Dalfsen		-14.000			
3.5 Karcher Stoomcleaners	-15.000				
3.6 Abri's			-15.500		
3.7 Aanbouw bladblazer/kunstmeststrooier			-16.000		
3.8 Rol sportvelden		-17.000			
3.9 Cyclo-front en achtermaaier	-18.000				
3.10 Slangenhaspels			-22.000		
3.11 Klepelmaaier aan werktuigarm				-12.000	
3.12 Topbeluchter				-14.000	
3.13 Aanbouw Ahlmann				-18.000	
Totaal programma 3. Beheer Openbare Ruimte		-44.000	-42.000	-53.500	-44.000
Programma 4. Economische zaken					
Totaal programma 4. Economische zaken		0	0	0	0
Programma 5. Onderwijs en vrije tijd					
5.4 Cultuurmakelaar, Cultuur aan de basis	30.606	8.106	8.106		
5.4 Provinciale subsidies kunst- en cultuur	-30.606	-8.106	-8.106		
Totaal programma 5. Onderwijs en vrije tijd		0	0	0	0
Programma 6. Inkomensondersteuning					
6.4 Reïntegratie en gezondheidszorg vergunninghouders 7.3	-124.000				
Totaal programma 6. Inkomensondersteuning		-124.000	0	0	0

	Programma 7. Sociaal domein				
7.3	Reïntegratie en gezondheidszorg vergunninghouders 6.4	124.000			
	Totaal programma 7. Sociaal domein	124.000	0	0	0
	Programma 8. Duurzaamheid en milieu				
8.1	Omgevingsdienst	-130.500	-64.000	-37.000	
8.3	Maatregelen uitvoering GRP	-200.000			
8.3	Maatregelen uitvoering GRP voorziening riolering	200.000			
	Totaal programma 8. Duurzaamheid en milieu	-130.500	-64.000	-37.000	0
	Programma 9. Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting				
	Programma 9. Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting	0	0	0	0
I.x	Totaal budgetaanpassingen 2018-2021	-174.500	-106.000	-105.500	-44.000

Bovenstaande incidentele mutaties hebben het onderstaande gevolg voor het incidentele saldo. Voor 2017 gelden ook nog andere reeds besloten en nog niet besloten (eerste bestuursrapportage) incidentele mutaties.

Tabel 5: Incidenteel saldo exclusief wensen.

		2017	2018	2019	2020	2021
I.1	Incidenteel resultaat	-218.000	-63.000	-30.000	0	0
	<i>Tussentijdse wijzigingen begroting</i>					
	Besluitvorming bij progr.begroting 2017-2020	-10.000				
	Activiteitenterrein	-81.000				
	Communicatiebeleid "In de Kern"	-38.000				
	Leegstand buitengebied	-30.000				
	Voorstellen eerste Bestuursrapportage 2017	-395.000				
	<i>Perspectiefnota Financiële afwijkingen :</i>					
I.x	Incidentele mutaties voor 2018-2021 Noodzaak	-	-174.500	-106.000	-105.500	-44.000
	Incidenteel Resultaat Perspectiefnota excl. Wensen	-772.000	-237.500	-136.000	-105.500	-44.000

PROGRAMMA 1 BESTUUR, ONDERSTEUNING EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

1.1 Beheer overige gebouwen

Neutraal

In 2016 zijn drie objecten aan het gemeentelijke gebouwenareaal toegevoegd. Het betreft de Cichoreifabriek en de Witte villa in Dalfsen en de dislocatie van de Heilig Hartschool te Lemelerveld. De dislocatie van de Heilig Hartschool is onttrokken aan de onderwijsfunctie, waardoor de gemeente automatisch eigenaar wordt.

De uitgaven (o.a. energie, water, electra, onderhoud en dotatie voorziening onderhoud) zijn geraamd op € 30.000. Daarnaast is er sprake van huurinkomsten van € 24.000. Deze ramingen moeten nu aan de begroting worden toegevoegd. Het nadeel van € 6.000 verwachten wij in 2018 tot nul te kunnen terugbrengen.

1.2 Huisvestingskosten

Nadeel € 15.000

Bij de 2e bestuursrapportage 2016 hebben wij gemeld dat het budget voor schoonmaakkosten structureel met € 40.000 bijgeraamd moest worden. Aangezien de mutaties bij de bestuursrapportage incidenteel worden verwerkt, stellen wij u nu voor het budget voor 2018 en verder bij te ramen.

Deze kosten kunnen deels gedekt worden uit de jaarlijkse opbrengst van de verhuur van de kantoorruimte aan de Politie (€ 5.000) en aan de Talentenregio (€ 20.000). Met deze baten is in de begroting nog geen rekening gehouden.

1.3 Minder licentiekosten

Voordeel € 12.000

Vanwege de aansluiting bij GBLT vanaf 2016 zijn we minder software gaan gebruiken. De software voor heffen, waarden en innen zijn opgezegd. Hierdoor wordt een financieel voordeel behaald. Doordat de overblijvende software duurder is geworden en er ook enkele nieuwe pakketten zijn aangeschaft blijft het financieel voordeel beperkt. Vanaf 2018 bedraagt het financiële voordeel € 12.000 per jaar.

1.4 Toevoeging voorziening wethouders pensioen

Nadeel P.M.

Vanwege de huidige lage rente nemen de kosten voor reservering wethouderspensiolen toe. Uit voorgaande jaren blijkt dat er onvoldoende is gereserveerd voor de structurele kosten. Wij onderzoeken de mogelijkheid (met voor- en nadelen) om deze voorziening in een verzekeringsvorm onder te brengen, zodat de invloed hiervan op de begroting en jaarrekening wordt beperkt. In afwachting van het onderzoek nemen we hier een P.M. post op.

1.5 Bestuurlijke samenwerking, bijdrage GGD

Nadeel € 19.000

In mei 2016 hebben wij ingestemd met de begroting GGD voor het jaar 2017. Op basis daarvan is de bijdrage voor het programma onderdeel Service & Samenwerken vastgesteld op € 79.000. Voor het onderdeel bestuurlijke samenwerking betekent dit een nadeel van € 19.000.

Ten tijde van de behandeling van de begroting GGD 2017 gingen wij ervan uit, dat de hogere kosten voor bestuurlijke samenwerking opgevangen konden worden binnen de post Volksgezondheid (bijdrage GGD in programma 7). Achteraf blijkt dit niet te kunnen. De reden hiervoor is dat destijds de bekostiging van het onderdeel JGZ 0-18 jaar nog niet bekend was.

1.6 Baten akten

Nadeel € 15.000

De legesopbrengst van de burgerlijke stand is de laatste jaren structureel te hoog geraamd. Het gaat hierbij vooral om de huwelijksleges. Het aantal huwelijksvoltrekkingen in Dalfsen heeft zich de afgelopen jaren gestabiliseerd en bedraagt nu rond de 150 per jaar. Samen met de overige leges van de burgerlijke stand betekent dit een legesopbrengst van circa € 57.500. Ons voorstel is om de post Baten akten met € 15.000 af te ramen.

1.7 Documenten en uittreksels

Nadeel 2019 e.v. € 105.000

In 2014 is de geldigheidsduur van de paspoorten en de Identiteitskaarten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Dit betekent dat vanaf 2019 het aantal documenten dat vernieuwd moet worden gedurende vijf jaar sterk afneemt. Door de grote daling van het aantal aanvragen daalt de legesopbrengst vanaf 2019 jaarlijks met ca. € 145.000. Daar staat tegenover dat de legesafdracht aan de rijksoverheid daalt met ongeveer € 40.000. Per saldo betekent dit vanaf 2019 een nadeel van € 105.000.

1.8 Nieuwe burgerzaken applicatie

Nadeel € 60.000

De huidige applicatie welke gebruikt wordt voor de burgerzaken processen (voor de basisregistratie personen (BRP)) moet in 2018 vervangen worden. De huidige applicatie voldoet niet meer aan de moderne eisen en gaat niet aansluiten op de nieuwe landelijke BRP-applicatie.

Daarom gaat de leverancier het onderhoud stoppen en zijn we gedwongen een nieuwe applicatie in gebruik te nemen. Het jaarlijkse onderhoudsbedrag voor deze nieuwe BRP applicatie bedraagt vanaf 2018 € 60.000 meer dan de huidige applicatie.

1.9 Publieksdienstverlening

Nadeel € 9.500

Uw raad heeft 27 februari 2017 ingestemd met het anders organiseren van de publieksdienstverlening op het gebied van Burgerzaken. Hierbij kunnen paspoorten en ID-kaarten worden bezorgd in plaats van dat men deze op moet komen halen. Inwoners kunnen op afspraak bij ons langs komen en de servicetijden op gemeentehuis en servicepunt Lemelerveld worden aangepast. Voor deze aanpassing is € 9.500 gevraagd.

1.10 Dividend Vitens

Nadeel 2018 € 24.000

Nadeel 2019 € 78.000

Nadeel 2020 e.v € 37.000

Vitens verwacht voor 2017 een uitkering te kunnen doen van € 2,24 per aandeel (uitkering in 2018). Doordat in 2018 de WACC (Weighted Average Cost of Capital, regeling die een beperking legt op de hoogte van het bedrijfsresultaat van drinkwaterbedrijven) verder zal dalen en in 2018 met de overwinst van 2016 een verlaging van de tarieven wordt gerealiseerd, daalt het dividend fors. De verwachting is dat het dividend uitkomt op € 0,69 per aandeel. Voor de jaren daarna is de verwachting dat de aandeelhouders een besluit nemen om een hoger percentage van de winst uit te laten keren om de forse teruggang op te vangen.

1.11 Doorontwikkeling Planning & Control

Nadeel € 25.000

Zoals bekend maken wij voor onze Planning & Control gebruik van het systeem Lias. Langzaam maar zeker wordt deze applicatie breder toegepast, hetgeen ook tot hogere structurele kosten leidt. Deels gaat het dan om licentiekosten en deels om ondersteuning ten behoeve van de implementatie en het onderhoud van de applicatie. Hierbij kan gedacht worden aan het doorklikbaar maken van de bestuursrapportages, dashboards en managementinformatie, doorontwikkeling risicomanagement en het begroten in Lias. Wij verwachten door deze bredere toepassing wederom een aantal stappen te zetten in de doorontwikkeling van onze Planning & Control. Informatie wordt toegankelijker, sneller, efficiënter en beter gegenereerd. Dit draagt bij aan de sturing en beheersing van het beleid en de uitvoering daarvan.

1.12 Salarissen

Nadeel € 140.000

Per begrotingsjaar wordt uitgegaan van een salarisverhoging van 1%. Zo ook voor 2018. De verwachting is dat dit door nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de CAO en de pensioenen niet voldoende zal zijn. Het voorstel voor nu is om nog 1% bij te ramen, nadeel € 140.000.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

1.13 Beeldmateriaal BGT

Nadeel voor 2020 € 15.000

Om het jaar wordt er nieuw beeldmateriaal voor de basiskaart grootschalige topografie gemaakt. Als bronhouder is het noodzakelijk om te beschikken over actueel materiaal. Bij de voorjaarsnota 2016 zijn deze gelden al toegekend. Per abuis is dit niet administratief verwerkt in de meerjarenbegroting. Dit wordt hiermee hersteld.

PROGRAMMA 2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

2.1 Veiligheidsregio

Nadeel € 32.300

De Veiligheidsregio heeft haar bijdrage geïndexeerd. Dit betekent een verhoging van € 32.300.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

N.v.t.

PROGRAMMA 3 BEHEER OPENBARE RUIMTE

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

Door uitbreiding van de openbare ruimte neemt navenant ook het onderhoud van de openbare ruimte toe. De uitbreiding van het areaal en de financiële consequenties hiervan worden op een later moment in beeld gebracht.

3.1 Verkoop snippergroen

Neutraal

Afgelopen jaar en dit jaar wordt er intensief ingezet op aanpak illegaal grondgebruik in combinatie met verkoop snippergroen. Vanaf 2018 verwachten we nog een opbrengst van jaarlijks € 20.000. De opbrengsten uit de verkoop van snippergroen worden gestort in de reserve herstructurering openbaar groen. De kosten van de uitvoering van groenstructuurplan projecten worden gedekt uit deze reserve.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

In de nieuwe Financiële verordening gemeente Dalfsen 2017 is opgenomen dat we bedragen lager dan € 25.000 niet meer af gaan schrijven. Deze worden in één keer in de exploitatie opgenomen. Hieronder vindt u de investeringen die voorheen in het Investeringsplan opgenomen zouden zijn. Door dit structureel zo door te voeren zal dit op de lange termijn budgetneutraal (meer investeringen in exploitatie, minder afschrijvingen in exploitatie) verlopen.

3.2 Wiedeg Regent

Nadeel voor 2018 € 11.000

Het betreft de vervanging van een in 2006 aangeschafte Wiedeg Regent. Dit is een soort grashark / beluchter voor het egaliseren van oneffenheden. Minder gewenste grassen als straatgras en struisgras kunnen ook met de wiedeg verwijderd worden.

3.3 Radartellers

Nadeel voor 2019 € 11.000

Het betreft de vervanging van de huidige radartellers

3.4 Schaftwagen Dalfsen

Nadeel voor 2019 € 14.000

Vanwege ARBO eisen en het verminderen van extra reistijd tussen de gemeentewerf en de werklocaties is het wenselijk om een schaftwagen in de kern Dalfsen te hebben.

3.5 Karcher Stoomcleaners

Nadeel voor 2018 € 15.000

Het betreft hier de vervanging van de in 2005 en 2006 aangeschafte stoomcleaners.

3.6 Abri's

Nadeel voor 2020 € 15.500

Het betreft hier de vervanging van drie abri's.

3.7 Aanbouw bladblazer/kunstmeststrooier

Nadeel voor 2020 € 16.000

Het betreft hier de vervanging van de in 1980 aangeschafte aanbouw bladblazer en de in 1995 aangeschafte kunstmeststrooier.

3.8 Rol sportvelden

Nadeel voor 2019 € 17.000

Het betreft hier de vervanging van de in 2001 aangeschafte rol voor de sportvelden.

3.9 Cyclo-front en achtermaaier

Nadeel voor 2018 € 18.000

Het betreft hier de vervanging van de in 2008 en 2009 aangeschafte cyclomaaiers.

3.10 Slangenhaspels

Nadeel voor 2020 € 22.000

Het betreft hier de vervanging van de in 2000 en 2001 aangeschafte slangenhaspels,

3.11 Klepelmaaier aan werktuigarm

Nadeel voor 2021 € 12.000

De (theoretisch) levensduur van de klepelmaaier loopt tot 2021. De klepelmaaier aan de werktuigarm is actief ingezet en reguliere vervanging is daarom nodig.

3.12 Topbeluchter

Nadeel voor 2021 € 14.000

De (theoretisch) levensduur van de topbeluchter voor de sportvelden loopt tot 2021. De reguliere vervanging van de topbeluchter is daarom nodig.

3.13 Aanbouw Ahlmann

Nadeel voor 2021 € 18.000

Het gaat hier om de aanbouw van een onkruidborstel, schudbak, steenklem, bezem, graafarm en dichte bak.

Deze aanbouwhulpstukken zijn al vele jaren in gebruik en aan vervanging toe. De hulpstukken zijn destijds gelijktijdig aangekocht met de vorige Ahlmann shovel.

PROGRAMMA 4 ECONOMISCHE ZAKEN

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

4.1 Overige Gronden

Voordeel € 10.000

In verband met de wijzigingen in het BBV m.i.v. 2017 zijn de NIEGG (Niet in exploitatie genomen gronden) overgeheveld naar de post Overige Gronden. Dit heeft tot gevolg dat de exploitatie voor deze post kan worden aangepast. De te ontvangen pachttopbrengsten worden hoger, daartegenover staan ook hogere lasten. Per saldo wordt een positief resultaat verwacht van circa € 10.000.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

N.v.t.

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

5.1 Verhoging subsidie St. Kulturhus de Mozaïek

Nadeel € 12.000

Conform onderzoek van BMC-advies blijkt dat voor uitvoering van de huidige taakopdracht (beheer en gezamenlijke programmering) de subsidie aan St. Kulturhus de Mozaïek structureel moet worden verhoogd met € 12.000.

5.2 Overhevelen budget multifunctionele accommodaties

Budgetneutraal

Voorheen werd de subsidie voor de huisvesting van Landstede binnen de totale subsidie verstrekt. Om goed inzicht te krijgen en de bestedingen helder te houden is het beter om dit onder de multifunctionele accommodaties onder te brengen. Dit betekent een overheveling van € 62.000 van programma 7 naar programma 5. Per saldo voor de begroting budgetneutraal.

5.3 Applicaties Leerplicht en Leerlingenvervoer

Budgetneutraal

Bij de ombouw van de begroting (ivm BBV wijzigingen) zijn de budgetten t.b.v. automatisering MO geraamd binnen programma 6, Inkomensondersteuning. Nu blijkt, dat hierin ook de kosten van de modules Leerplicht en leerlingenvervoer zijn opgenomen. Op grond van het BBV dienen deze kosten toegerekend te worden aan het taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken binnen programma 5. Wij stellen u dan ook voor om een bedrag van € 7.000 over te hevelen van programma 6.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

5.4 Provinciale subsidies kunst- en cultuur

Budgetneutraal

Wij hebben een subsidie op het gebied van kunst- en cultuur aangevraagd bij de provincie Overijssel. Voor deze regeling "Cultuurmakelaar 2017-2018" is € 45.000 (€ 22.500 per jaar) aan Kampen (€ 15.000) en Dalfsen (€ 30.000) toegekend. De verwachting is dat de subsidieaanvraag "Cultuur aan de basis" van € 8.106 per jaar, voor de cultuureducatie voor de periode 2017 t/m 2020 eveneens wordt toegekend.

PROGRAMMA 6 INKOMENSONDERSTEUNING

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

6.1 Participatiewet (PW) Inkomensvoorziening

Nadeel € 87.000

In 2016 en eerder werd de begrotingswijziging voor de inkomensvoorziening verwerkt bij de 2^e bestuursrapportage, omdat op dat moment de beschikking van het Rijk ontvangen is.

Voor 2017 en verder willen we deze aanpassing bij de 1^e bestuursrapportage verwerken. Ten opzichte van 2015 stijgen de uitgaven netto met € 876.000. Hiertegenover staat een stijging van de inkomsten met € 413.000. De vangnetuitkering, waar wij een beroep op gaan doen wordt geraamd op € 376.000. In totaal bedraagt het nadeel voor ons dan € 87.000. Deze stijging is te verklaren door:

- Het totaal aantal inwoners dat een beroep doet op de inkomensvoorziening stijgt.
- Effect van het aanpassen van de rekenregels voor het berekenen van de vangnetuitkering. Hierdoor stijgt het eigen risico voor de gemeente.

6.2 Bijzondere bijstand

Nadeel € 75.000

De uitgaven aan bijzondere bijstand worden voor 2018 e.v. geraamd op € 475.000. In de begroting is uitgegaan van afgerond € 380.000. Dit betekent dat aan extra uitgaven een bedrag van € 95.000 moet worden opgenomen. De toename is grotendeels toe te wijzen aan de extra uitgaven voor beschermingsbewind en woninginrichting voor de statushouders. Daarentegen is een toename in de baten te voorzien. Hiervoor was € 30.000 begroot, terwijl de raming voor 2018 op € 50.000 uitkomt. Per saldo een nadeel van € 75.000

6.3 Kosten applicaties Leerplicht en Leerlingenvervoer

Budgetneutraal

Bij de ombouw van de begroting (ivm BBV wijzigingen) zijn de budgetten t.b.v. automatisering MO geraamd binnen dit programma 6. Nu blijkt, dat hierin ook de kosten van de modules Leerplicht en leerlingenvervoer zijn opgenomen. Op grond van het BBV dienen deze kosten toegerekend te worden aan het taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken in programma 5 van onze gemeentebegroting. Wij stellen u dan ook voor om een bedrag van € 7.000 over te hevelen naar programma 5 Onderwijs en Vrije Tijd.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

6.4 Re-integratie en gezondheidszorg vergunninghouders

Budgetneutraal

Recent hebt u het plan van aanpak (2017-2018) voor de vergunninghouders goedgekeurd. In dit plan is € 100.000 extra opgenomen voor re-integratie en € 24.000 voor gezondheidszorg. Vanuit programma 6 hevelen wij beide bedragen over naar de bijbehorende taakvelden in programma 7.

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

7.1 Volksgezondheid

Nadeel € 46.000

De GGD heeft de concept-begroting 2018 aan gemeenteraden gezonden. Volgens dit concept stijgt de gemeentelijke bijdrage voor 2018 met € 46.000 ten opzichte van 2017. Dit is met name het gevolg van de toegepaste indexering als gevolg van CAO-ontwikkelingen.

7.2 Overhevelen budget multifunctionele accommodaties

Budgetneutraal

Voorheen werd de subsidie voor de huisvesting van Landstede binnen de totale subsidie verstrekt. Om goed inzicht te krijgen en de bestedingen helder te houden is het beter om dit onder de multifunctionele accommodaties onder te brengen. Dit betekent een overheveling van € 62.000 van programma 7 naar programma 5. Per saldo voor de begroting budgetneutraal.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

7.3 Re-integratie en gezondheidszorg vergunninghouders

Budgetneutraal

Recent hebt u het plan van aanpak (2017-2018) voor de vergunninghouders goedgekeurd. In dit plan is € 100.000 extra opgenomen voor re-integratie en € 24.000 voor gezondheidszorg. Vanuit programma 6 hevelen wij beide bedragen over naar de bijbehorende taakvelden in programma 7.

PROGRAMMA 8 DUURZAAMHEID EN MILIEU

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

8.1 Omgevingsdienst IJsselland

Nadeel, zie schema

De Omgevingsdienst IJsselland (hierna: OD) heeft in april 2017 haar ontwerpbegroting aangeboden. In de ontwerpbegroting is opgenomen welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is voor de uitvoering van de taken van de OD. De bijdrage is opgebouwd uit de volgende componenten:

- Loonsom voor het primaire proces: het gaat om personeelskosten op basis van de werkvoorraad die de gemeente bij de OD inbrengt. De bijdrage bestaat uit het betalen voor de medewerkers die overgaan naar de OD op basis van de werkelijke loonsom 2018. Voor formatie die niet met medewerkers wordt ingebracht, betaalt de gemeente de loonsom 2018 die past bij de inschaling van de werkzaamheden (structurele kosten).
- Overige kosten: het gaat om kosten voor huisvesting, opleiding, vervoer, loonsom directie/staf etc. (structurele kosten).
- Kosten voor het ICT-systeem VTH2: het betreffen structurele kosten voor het ICT-systeem (ter vervanging van het huidige systeem Squit).
- Incidenteel ontwikkelbudget: dit betreffen extra incidentele kosten in verband met de opstart van de nieuwe organisatie voor een periode van drie jaar (t/m 2020).

Naast de genoemde taken kan de gemeente er voor kiezen andere nauw aanverwante taken over te dragen aan de OD. De kosten en opbrengsten hiervan worden eind 2017 in kaart gebracht en zijn op dit moment nog niet bekend (bijv. Drink en horeca).

Uitgangspunt is dat de OD dezelfde dienstverlening en taakuitvoering heeft zoals momenteel uitgevoerd wordt door de gemeente. De extra kosten bestaan met name uit overheadkosten (huisvesting, uitvoeringskosten, loonsom overhead, bedrijfsvoering etc.) en incidentele ontwikkelkosten voor de opstartfase van de OD. In de zomerperiode 2017 vindt de plaatsing van medewerkers plaats. Op dit moment is echter al duidelijk dat een aantal taken niet overgedragen zal worden (ongeveer 0,75 fte), waar de medewerkers wel over zullen gaan naar de OD. Andersom geldt ook dat taken overgaan waarbij medewerkers achterblijven (ongeveer 0.6 – 1.0 fte). Achterblijvende taken en mensen zijn hier niet 1 op 1 te matchen, waardoor wij te maken zullen krijgen met frictiekosten. Vooralsnog wordt, op basis van wat nu bekend is, rekening gehouden met frictiekosten van € 70.000, wij stellen ons tot doel dit in drie jaar af te bouwen naar € 0.

Meerjarenperspectief 2018-2021 (structurele bijdrage en incidentele ontwikkelbudgetten):

	2018	2019	2020	2021
Structurele bijdrage	498.300	498.300	498.300	498.300
Incidentele bijdrage (ontwikkelbudget)	20.500	14.000	7.000	0
Gemeentelijke bijdrage	518.800	512.300	505.300	498.300
<i>Minus: Door te voeren structurele besparingen gemeente</i>	€ 57.000	€ 97.000	€ 97.000	97.000
<i>Minus: Loonsom primair proces (reeds opgenomen in begroting gemeente)</i>	€ 292.100	€ 292.100	€ 292.100	€ 292.100
<i>Plus: Frictiekosten gemeente</i>	€ 70.000	€ 50.000	€ 30.000	€ 0
Extra lasten ten opzichte van huidige situatie	€ 239.700	€ 173.200	€ 146.200	€ 109.200
Waarvan Structureel	€ 109.200	€ 109.200	€ 109.200	€ 109.200
Waarvan Incidenteel	€ 130.500	€ 64.000	€ 37.000	€ 0

Kanttekeningen:

- Besparingsdoelstelling: De OD krijgt de doelstelling (betreft geen taakstelling) mee om in de periode 2020 – 2023 jaarlijks 2% te besparen op de totale begroting door uniformering van werkwijzen en aanscherping van PDC. De verwachting is dat na de eerste vijf jaar de incidentele investeringskosten zijn terugverdiend en eind 2023 de exploitatiebegroting structureel 8% lager is dan de exploitatiebegroting voor het jaar 2018. In bovenstaande is hier nog geen rekening mee gehouden.
- Indexering: In bovenstaande is geen rekening gehouden met indexering. In de ontwerpbegroting stelt de OD voor om gebruik te maken van de CPB-indices.
- Outputfinanciering: de OD start volgens de methodiek inputfinanciering, maar gaat vanaf 2020 geleidelijk over op de methodiek outputfinanciering. De financiële consequenties hiervan zijn om dit moment nog niet inzichtelijk.

8.2 Baten afvalstoffenheffing

Neutraal

De baten afvalstoffenheffing zijn structureel op een bedrag van € 1.685.000 begroot. Dit bedrag bestaat uit opbrengst uit het vaste tarief en het variabele tarief (DIFTAR). Bij de berekening van de opbrengst voor het vaste tarief wordt uitgegaan van het aantal actieve adressen. Er is sprake van een verschil in actieve aansluitingen (288) tussen administratie ROVA en GBLT. Het verschil is (voornamelijk) te verklaren door vrijstellingen en leegstand.

Qua opbrengst DIFTAR heeft het 'omgekeerd inzamelen' sneller succes dan verwacht. De opbrengst verminderde van € 443.000 in 2015 naar € 288.000 in 2016.

Op grond van het bovenstaande stellen wij u voor de baten afvalstoffenheffing af te ramen voor 2018 met € 104.000, voor 2019 met € 109.000, voor 2020 met € 115.000 en voor 2021 met € 120.000

Hierbij is rekening gehouden met areaaluitbreidingen en enig effect van 'omgekeerd inzamelen'.

De lagere opbrengsten worden onttrokken aan de voorziening zodat het effect voor de begroting neutraal is. Wel wordt hierdoor de stand van de voorziening lager.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

8.3 Maatregelen uitvoering GRP

Neutraal

Voor groot onderhoud van riolering is € 250.000 per jaar begroot. Dit is het gemiddelde bedrag voor groot onderhoud in de komende jaren. In 2018 is € 50.000 nodig voor het uitvoeren van groot onderhoud van riolering. Het begrootte bedrag kan daarom met € 200.000 worden verlaagd. Omdat de kosten van riolering worden onttrokken aan de voorziening riolering, worden de gevolgen hiervan neutraal verwerkt.

PROGRAMMA 9 RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING

STRUCTURELE FINANCIËLE MUTATIES (2018 T/M 2021)

9.2 Programma Implementatie Omgevingswet (2018 t/m 2024)

P.M.

INCIDENTELE FINANCIËLE MUTATIES

N.v.t.

3.4 INVULLING FINANCIËLE RUIMTE PER PROGRAMMA

Wij hebben u in maart jl. een voorstel gedaan voor de invulling van de financiële ruimte, conform toezegging bij het vaststellen van de begroting 2017-2020. De raad heeft besloten de invulling van de financiële ruimte te betrekken bij de integrale afweging in de perspectiefnota 2018-2021.

Hieronder treft u het overzicht aan van wensen waaruit gekozen kan worden. Daarna staan er, kort, de voorstellen invulling financiële ruimte per programma toegelicht. Voor meer informatie wordt verwezen naar het Bijlagenboek. Om te handelen conform het besluit van de raad om de financiële ruimte bij de perspectiefnota te betrekken, wordt ook het jaar 2017, in tegenstelling tot wat bij de perspectiefnota gebruikelijk is, hierbij betrokken.

Er is nog één wens die verzocht wordt ook mee te nemen bij de invulling van de financiële ruimte en dat is een onderdeel van het communicatiebeleid (dit onderdeel maakt geen onderdeel uit van het voorstel invulling financiële ruimte van maart, zie toelichting onder deze tabel).

		2017	2018	2019	2020	2021
Wensen Structureel	Prog.					
Uitvoering communicatiebeleid "In de Kern"	1		-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
Invulling financiële ruimte Prioriteit 1						
Dekking apparaatskosten	1	-82.000	-160.000	-200.000	-200.000	-200.000
Inzet van reserves voor structurele uitgaven	1	0	-160.000	-172.000	-172.000	-172.000
Onttrekken uit reserves die "eindig" zijn	1	0	0	0	-52.000	-102.000
Voeding van de algemene reserve	1	0	0	0	0	0
Budget applicaties	1	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000
Oplossen formatieve knelpunten div. programma's	1	-124.000	-248.000	-248.000	-248.000	-248.000
Het nieuwe werken	1	0	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Achterstallig onderhoud openbare ruimte	3	0	-270.000	-270.000	-270.000	-270.000
Groot onderhoud civiele kunstwerken	3	0	0	0	0	0
Invulling financiële ruimte Prioriteit 3						
Verankering burgerparticipatie	1	0	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Ambities op het gebied van duurzaamheid	8	0	-273.000	-273.000	-273.000	-273.000
Plan van aanpak asbestsanering	8	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Invulling financiële ruimte Prioriteit 5						
Risico's op tegenvallende Rijksbijdragen	1	0	0	0	0	0
Plan van aanpak voorkoming fietsongelukken	3	0	0	0	0	0
Investeringen en exploitatie "de Spil"	5	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Centrumvisie Dalfsen	9	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Effecten nieuw beleid voorzieningen niveau in de kernen	1	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
S.y	Totaal wensen structureel	-250.000	-1.233.000	-1.285.000	-1.337.000	-1.387.000

		2017	2018	2019	2020	2021
	Wensen Incidenteel	Prog.				
	Invulling financiële ruimte Prioriteit 3					
	Ambities op het gebied van duurzaamheid Incidenteel	8	-65.000	-65.000	-65.000	
I.y	Totaal wensen structureel		0	-65.000	-65.000	0

Uitvoering communicatiebeleid "In de Kern"

Nadeel € 18.000

In april 2017 heeft u het communicatiebeleid 2017 - 2022 vastgesteld. Om de beleidsdoelstellingen te halen zijn voor participatie, raadscommunicatie en onlinecommunicatie extra middelen nodig. Zie hiervoor onderstaand overzicht (bron: raadsvoorstel: In de Kern, communicatiebeleid 2017-2022) Deze zijn verwerkt in deze perspectiefnota. N.B. De budgetten voor 2017 zijn bij vaststelling bij het beleid reeds beschikbaar gesteld.

In het voorstel Invulling Financiële Ruimte is het budget voor verankering burgerparticipatie € 20.000 reeds meegenomen. De resterende € 18.000 voor online communicatie en raadscommunicatie wordt hier aangevraagd om de aansluiting met het bijlagenboek Invulling Financiële Ruimte te houden (voor de incidentele budgetten voor 2018 en de investering in 2019. Het college stelt voor deze incidentele bedragen (*cursief gedrukt**) te laten vervallen.

Ambitie	2017	2018	2019	2020 e.v.
1 – Training factor C*	-	€ 25.000*	-	-
2 – Participatie	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
3 – Online communicatie	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 12.000
4 – Promotie*	-	€ 25.000*	-	-
5 – Nieuwe huisstijl*	-	-	€ 50.000*	-
6 – Raadscommunicatie	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000
Totaal	€ 38.000	€ 88.000	€ 88.000	€ 38.000

PROGRAMMA 1 BESTUUR, ONDERSTEUNING EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Dekking apparaatskosten, Prio 1

Nadeel 2017 € 82.000
Nadeel 2018 € 160.000
Nadeel 2019 e.v. € 200.000

Apparaatskosten worden gedekt vanuit het investeringsbudget. Bij het ramen van de investeringen wordt echter geen rekening gehouden met de apparaatslasten. Dit betekent per saldo een knelpunt.

Inzet van reserves voor structurele uitgaven, Prio 1

Nadeel 2018 € 160.000
Nadeel 2019 e.v. € 172.000

Momenteel worden middelen uit reserves ingezet voor structurele uitgaven. Dit is niet in overeenstemming met het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV). We bekostigen in feite structurele uitgaven met incidentele middelen. Vroeg of laat 'keert de wal het schip'. Of op het moment dat onze reserves ontoereikend zijn, of op het moment dat de toezichthouder hier de vinger op legt. In het laatste geval kan dan een correctie op ons begrotingssaldo plaatsvinden en ontstaat mogelijk de situatie dat onze begroting door de provincie als niet meer structureel sluitend wordt aangemerkt.

Onttrekkingen uit reserves die eindig zijn, Prio 1

Nadeel 2020 € 52.000
Nadeel 2021 € 102.000

Momenteel zijn in de begroting twee onttrekkingen aan reserves geraamd die eindig zijn. Het betreft Vitens, jaarlijks € 152.000 tot 2021 en Volkshuisvesting, jaarlijks € 200.000 tot 2025.

Als we niet stapsgewijs anticiperen op de eindigheid van deze twee reserves (= zeker afname van structurele middelen), zal zich in 2022 en 2025 ineens een daling van de structurele inkomsten voordoen (van resp. € 152.000 en € 200.000).

Het voorstel is om met ingang van 2020 tegenover de onttrekking een last van € 52.000 op te nemen, in 2021 een last van € 102.000 en in 2022 vervalft dan de onttrekking.

Voeding van de algemene reserve, Prio 1

Neutraal

Omdat geen rente meer wordt toegevoegd aan de reserves en er wel uit wordt geput, daalt de reservepositie. De vraag is op welke wijze de algemene reserve in de toekomst gevoed blijft. Het voorstel is om, in aansluiting op de huidige systematiek, de algemene reserve te voeden vanuit het jaarrekeningsaldo. Dit mede gelet op het feit dat in de begroting zgn. 'zachte' financiële ruimte is opgenomen.

Budget applicaties, Prio 1

Nadeel 2017 e.v. € 44.000

Er zijn verschillende applicaties aangeschaft, zonder dat hiervoor specifiek budget was begroot. Deze verplichting is meerjarig aangegaan wat jaarlijks zal resulteren in een overschrijding van het begrote budget als we de raming niet verhogen.

Oplossen diverse formatieve knelpunten interne organisatie, Prio 1

Nadeel 2017 € 124.000
Nadeel 2018 e.v. 248.000

Verminderen van werkdruk, risico's en achterstallig onderhoud

Bij veel organisatieonderdelen is sprake van werkdruk. Een zekere mate van werkdruk is acceptabel en niet gelijk verontrustend. Vaak heeft dit te maken met piekbelastingen en soms als gevolg van bijzondere projecten/klussen. Deze vorm van werkdruk vangen wij op door de inzet van de flexibele schil.

Bij een aantal organisatieonderdelen is er echter sprake van een structurele en ongezonde werkdruk. Reden hiervoor is dat de minimale basisbezetting onvoldoende is. Het structurele werkaanbod is hoger dan de beschikbare capaciteit. Het structureel inzetten vanuit de flexibele schil is in strijd met de organisatie doelstellingen en biedt geen oplossing voor deze gevallen.

Als werkgever hebben we een verantwoordelijkheid voor onze medewerkers en we moeten voorkomen dat een te hoge werkdruk leidt tot uitval van medewerkers. Dat de werkdruk bij een aantal organisatieonderdelen te hoog is, blijkt eveneens uit externe audits en de Medewerkers Onderzoeken.

De risico's en complexiteit op het gebied van fiscaliteiten en inkoop- en aanbestedingsprocedures nemen de laatste jaren nadrukkelijk toe. Onderdelen die nadrukkelijk worden betrokken bij de jaarlijkse accountantscontroles en interne controles. De organisatie is niet meegegroeid en om de risico's op dit gebied te beperken en de efficiency te vergroten is het noodzakelijk om een beperkte basiskennis en formatie in de eigen organisatie aanwezig te hebben.

Er is intensief onderzoek gedaan om op bepaalde onderdelen van de bedrijfsvoering te gaan samenwerken. Hierdoor is er de afgelopen jaren niet geïnvesteerd in deze teams. Het laatst gehouden onderzoek heeft geleid tot de conclusie dat toetreding tot het Shared Service Centre ONS in Zwolle op dit moment vanuit financiële overwegingen (nog) niet zinvol is. Dat houdt echter niet in dat ons niets te doen staat: de taak om kwaliteit te borgen en te verbeteren en de kwetsbaarheid beheersbaar te maken, blijft. *Ons voorstel is om de oorspronkelijk gevraagde bedragen naar beneden bij te stellen naar € 124.000 en € 248.000 (was 2017 € 190.000 en 2018 e.v. € 381.000).*

Toename kosten automatisering 'Het Nieuwe Werken', Prio 1 Nadeel 2018 e.v. € 40.000

Met Het Nieuwe Werken of Werken Zonder Grenzen (WZG) willen we onder andere bereiken dat medewerkers hun werk plaats- en tijdsafhankelijk goed kunnen uitvoeren. Hiervoor zijn moderne hulpmiddelen zoals laptops en tablets nodig. Voor het veilig werken met en het beheren van deze apparaten is ook software nodig. Daarnaast heeft WZG consequenties voor de infrastructuur en de netwerk-hardware. Voor 2017 is reeds een krediet van € 40.000 beschikbaar, derhalve met ingang van 2018 € 40.000 per jaar benodigd.

Verankering burgerparticipatie incl. jongerenparticipatie, Prio 3 Nadeel 2018 e.v. € 20.000

De gemeenteraad heeft in het raadsdocument aangegeven meer werk te willen maken van burgerparticipatie en jongerenparticipatie. Burgerparticipatie is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Inwoners willen meer dan alleen meedenken in projecten die vanuit de gemeentelijke overheid worden aangedragen en ontwikkeld. Steeds meer krijgen we te maken met initiatieven die uit de samenleving ontstaan. Met het vaststellen van de beleidsnota Communicatie "In de Kern" van april 2017 willen we bereiken dat burgerparticipatie nog nadrukkelijker aan bod komt. Om dit te realiseren moet participatie een meer structureel karakter krijgen in de organisatie. Participatie zorgt er eveneens voor dat er een spanningsveld ontstaat in het besluitvormingsproces. Hoe verhoudt participatie zich tot de representatieve rol van de raad? En de kaderstellende en besluitvormende rol? Door participatie een structureel karakter te geven willen we ervoor zorgen dat de gemeenteraad vroegtijdig en nog nadrukkelijker bij deze processen wordt betrokken. Op 18 april 2017 heeft de raad ingestemd om dit voor 2017 reeds beschikbaar te stellen. De inzet van structurele middelen vindt plaats bij de behandeling van de Perspectiefnota.

Risico's op tegenvallende Rijksbijdragen, Prio 5 Neutraal

Het risico is dat de mei-circulaire 2017 nadeliger uitvalt dan begroot. Hiervoor is reeds een stelpost opgenomen in de begroting en is het als risico benoemd in de risicoparagraaf bij de begroting.

Effecten nieuw beleid voor het voorzieningenniveau in de kernen, Prio 5 Nadeel P.M.

Middelen beschikbaar hebben ten behoeve van behoud of versterking van het voorzieningenniveau in de kernen en maatregelen die bijdragen aan de leefbaarheid in de kernen, passend bij het te zijner tijd te nemen besluit over het voorzieningenniveau.

PROGRAMMA 2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

N.v.t.

PROGRAMMA 3 BEHEER OPENBARE RUIMTE

**Achterstallig onderhoud openbare ruimte Prio 1
(in combinatie met verbeteren verkeersveiligheid)**

Nadeel 2018 e.v. € 270.000

Met dit voorstel wordt bereikt dat er de komende jaren geen verdere toename is van "achterstallig onderhoud" op verhardingen. De verkeersveiligheid en het comfort van de verhardingen wordt een klein beetje verbeterd.

Voor alle gemeentelijke kapitaalgoederen geldt dat er wordt gestreefd naar balans tussen de (gewenste) prestaties, (acceptabele) risico's en (minimale) kosten. Belangrijk is te realiseren dat deze drie factoren verband houden met elkaar. Met minder financiële middelen kan het niet anders dan dat de prestatie terugloopt en/of er (verkeers-)risico's ontstaan.

Groot onderhoud civiele kunstwerken Prio 1

Nadeel 2017 € 105.000
Nadeel 2018 € 60.000
Nadeel 2019 e.v. €50.000

Er is geen structureel onderhoudsbudget voor onderhoud van civiele kunstwerken (bruggen, duikers etc.). Uit een inventarisatie blijkt dat onderhoud noodzakelijk is. In 2017 wordt tevens een nieuw beleidsplan van de bruggen, tunnels en duikers opgesteld. De geraamde uitgaven voor de jaren 2019 en verder zijn afhankelijk van dit beleidsplan. Onderdeel van het beleidsplan wordt ook de te maken afspraken met waterschap Drents Overijsselse Delta over eigendom en beheer van duikers in watergangen.

*Voorstel niet betrekken bij het begrotingsproces, ivm integrale afweging van invulling financiële ruimte niet weggelaten. In het financiële overzicht zijn hiervoor **geen** bedragen opgenomen.*

Plan van aanpak voorkoming fietsongelukken Prio 5

Nadeel 2018 € 30.000
Nadeel 2019 e.v. €50.000

In het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) 2016-2026 is opgenomen dat de gemeente Dalfsen het fietsklimaat wil verbeteren. Waardoor de fiets als vervoermiddel een aantrekkelijk alternatief is voor de auto. Als mensen de keuze vaker op de fiets laten vallen, heeft dit eveneens een gunstig effect op thema's als *duurzaamheid* en *gezondheid*. Een aantrekkelijk fietsklimaat wordt voor een groot deel bepaald door fietsveiligheid. Dit geldt zowel lokaal als regionaal, want door de opkomst van de E-bike is de fiets voor de afstanden tot 15 km ook een aantrekkelijk vervoersmiddel voor forenzen.

*Voorstel niet betrekken bij het begrotingsproces, ivm integrale afweging van invulling financiële ruimte niet weggelaten. In het financiële overzicht zijn hiervoor **geen** bedragen opgenomen.*

PROGRAMMA 4 ECONOMISCHE ZAKEN

N.v.t.

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

Investing en exploitatie "De Spil", Prio 5

Nadeel P.M.

Realisatie van een WOC campus in het middengebied om de leefbaarheid in Nieuwleusen een impuls te geven (sport/basis- en voortgezet onderwijs/cultuur).

Het gaat om zowel de investering als ook de exploitatie van het project.

PROGRAMMA 6 INKOMENSONDERSTEUNING

N.v.t.

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

N.v.t.

PROGRAMMA 8 DUURZAAMHEID EN MILIEU

Ambities op het gebied van duurzaamheid Prio 3

Nadeel 2018 - 2020 € 65.000 (Inc)
Nadeel 2018 e.v. € 273.000

Duurzaamheid wordt momenteel gefinancierd uit een reserve. Deze reserve "loopt per 2018 leeg". Derhalve zal in de begroting structureel een post opgenomen moeten worden voor duurzaamheid. De ambities op het gebied van duurzaamheid rechtvaardigen dit ook. In april 2017 is het nieuwe beleidsplan vastgesteld door de raad. Bij het opstellen van "Invulling Financiële Ruimte" waren de genoemde bedragen nog niet bekend.

Plan van aanpak asbestsanering Prio 3**Nadeel € P.M.**

Er ligt een grote wettelijke opgave om asbestdaken voor 2024 te (laten) verwijderen. Hiervoor zullen allerlei acties nodig zijn en wellicht ook financiering. De vraag ligt nog open welke financiële instrumenten wenselijk en passend zijn in de gemeente Dalfsen. E.e.a. is mede afhankelijk van de subsidiëring vanuit Rijk en provincie.

PROGRAMMA 9 RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKHUISVESTING**Centrumvisie Dalfsen Prio 5****Nadeel P.M.**

Er is een visie in ontwikkeling voor het centrum van Dalfsen. Bij de uitwerking van deze visie zullen projecten worden ontwikkeld.

Hoofdstuk 4 Investeringsplan

4.1 ACTUALISATIE JAARSCHIJF 2017

De aangeleverde mutaties in investeringen voor het jaar 2017 zijn in onderstaand overzicht weergegeven en worden daarna per onderdeel toegelicht.

Omschrijving	Was	Wordt	Toelichting
Programma 1			
Personeels- en salarisadministratie	-	50.000	Afschr. 5 Jaar
Programma 3			
Voertuig SDW		50.000	Afschr. 8 Jaar
Minigraafmachine		20.000	Afschr. 10 Jaar
Bossingelschaar buitengebied		-25.000	Afschr. 10 Jaar
Renault Master wijkteam buitengebied		-41.000	Afschr. 8 Jaar
Bebakeningswagen		-9.700	Afschr. 10 Jaar
Programma 7			
Nieuwe welzijnskoepel, onderdeel van Welzijnsbeleid 2017-2020		50.000	Uit reserve sociaal domein, onderdeel van Welzijnsbeleid 2017-2020

Het effect van bovenstaande investeringen op de kapitaallasten wordt in onderstaande tabel weergegeven.

(bedragen in euro's; - = nadeel)	2018	2019	2020	2021
Kapitaallasten				
Gevolgen mutaties jaarschijf 2017	-9.655	-9.655	-7.655	-7.655
Mutatie meerjarenperspectief 2018-2021	-9.655	-9.655	-7.655	-7.655

Personeels- en salarisadministratie

Voor het realiseren van de implementatie van het salarissysteem Raet is externe ondersteuning / advisering ingezet, om het gehele nieuwe salarissysteem in te richten. In het eerste kwartaal 2017 is de gehele basis voor het systeem Raet ingericht. Voor 2017 wordt verwacht dat er extra budget nodig is van € 50.000 om het nieuwe salarissysteem uit te rollen binnen de organisatie inclusief de invoering van diverse salarismodules. De financiële consequenties hiervan (afschrijvingen) worden hier meegenomen.

Voertuig SDW

Voor de inzet van medewerkers van Stichting Dalfsen Werkt is een de aanschaf van een extra voertuig noodzakelijk. In 2016 is dit knelpunt ervaren en door tijdelijke huur een oplossing gevonden. Het knelpunt is ontstaan door de instroom van de medewerkers van WEZO. Het huidige aantal voertuigen is afgestemd op het aantal medewerkers, die vanuit Larcom in dienst zijn gekomen bij de gemeente.

Minigraafmachine

Vanuit ARBO-technisch oogpunt is besloten de aanschaf van de minigraafmachine naar voren te halen (vanuit 2019 naar 2017).

Bossingelschaar buitengebied

De huidige kwaliteit is nog steeds ruim voldoende. Het uitstellen van de aanschaf met 2 jaar is verantwoord. Voorgesteld wordt het krediet af te ramen in 2017 en in 2019 opnieuw op te nemen in het Investeringsplan jaarschijf 2019.

Renault Master wijkteam buitengebied

De vervanging van dit voertuig wordt 2 jaar uitgesteld. De kwaliteit en inzetbaarheid van het voertuig is van dien aard dat uitstellen van de vervanging verantwoord is. Voorgesteld wordt het krediet af te ramen in 2017 en in 2019 opnieuw op te nemen in het Investeringsplan jaarschijf 2019.

Bebakeningswagen

De bebakeningswagen is aangeschaft en geleverd. Hiervoor was een bedrag geraamd van € 20.000. Binnen de wettelijke kaders kan echter een gunstiger systeem worden aangekocht dan voor een aantal jaren terug is voorzien. Er is nu opdracht verstrekt voor het leveren van een bebakeningswagen voor afgerond € 8.300. Aangezien over het jaar 2016 een bedrag van € 2.000 is toegerekend aan interne uren, is er per saldo sprake van een voordeel van afgerond € 9.700. Het krediet kan met dit bedrag worden verlaagd en de lagere afschrijvingslasten worden hier meegenomen.

Nieuwe welzijnskoepel

Om te komen tot een nieuwe welzijnskoepel, een organisatie die past bij de vraagstukken van de toekomst, is er begeleiding nodig. Hoe deze begeleiding eruit gaat zien en hoeveel er nodig is, is nog niet bekend. Er is een krediet van € 50.000 beschikbaar gesteld voor dit traject bij vaststelling van het Welzijnsbeleid 2017-2020. Bij het beschikbaar stellen van het krediet was nog geen dekking geregeld. Voorgesteld wordt om voor de dekking van dit krediet de reserve sociaal domein te gebruiken.

4.2 INVESTERINGSPLAN 2018 - 2021

De financiële gevolgen van het investeringsplan 2018-2021 worden hier in beeld gebracht. Voor de specificatie en toelichtingen verwijzen wij u naar het afzonderlijke document: Investeringsplan 2018-2021.

De financiële gevolgen van het investeringsplan 2017-2020 zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2017-2020. In onderstaande tabel worden alleen de gevolgen van de doorgevoerde mutaties voor de jaren 2017-2020 en het nieuwe investeringsbedrag voor 2021 weergegeven.

Actualisatie 2018-2020 en jaarschijf 2021	Investeringsplan			
	2018	2019	2020	2021
Omschrijving				
Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen				
Div. investeringen	50.000	25.000	200.000	250.000
Programma 3 Beheer openbare ruimte				
Materieel uit het investeringsplan < € 25.000	-86.000		-53.500	-44.000
Aanschaf materieel openbare ruimte		66.000		612.000
Verhoging reeds opgevoerd materieel	22.000		21.000	
Jagtlusterallee	2.625.000			
Programma 8 Duurzaamheid en milieu				
Nieuwe koppelingen VTH applicatie RUD	27.500			
Urnenzuilen begraafplaats Nieuwleusen, grafliif Welsum	50.000			
Totaal gevolgen mutaties investeringsplan	2.688.500	91.000	167.500	818.000

De mutaties in de investeringen hebben ook gevolgen voor de afschrijvingslasten. De wijziging is opgenomen in het meerjarenperspectief onder het kopje Investeringsplan 2018-2021.

De investeringen voor het jaar 2021 geven pas in 2022 afschrijvingslasten.

Actualisatie 2018-2020 en jaarschijf 2021	Afschrijvingen			
	2018	2019	2020	2021
<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>				
Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen				
Afschrijvingen programma 1		-10.000	-15.000	-55.000
Programma 3 Beheer openbare ruimte				
Afschrijvingen programma 3		-59.150	-65.750	-62.500
Programma 8 Duurzaamheid en milieu				
Afschrijvingen programma 8		-7.500	-7.500	7.500
Totaal gevolgen mutaties investeringsplan	0	-76.650	-88.250	-110.000

Hoofdstuk 5 Financieel (meerjaren)beeld

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>						
Incidenteel resultaat programmabegroting 2017-2020						
	2017	2018	2019	2020	2021	
	Saldo programma's	-503.000	-188.000	-55.000	0	0
	Storting reserves	0	0	0	0	0
	Onttrekking reserves	285.000	125.000	25.000	0	0
I.1	Incidenteel resultaat	-218.000	-63.000	-30.000	0	0
	Tussentijdse wijzigingen begroting					
	Besluitvorming bij programmabegroting 2017-2020	-10.000				
	Activiteitenterrein	-81.000				
	Communicatiebeleid "In de Kern"	-38.000				
	Leegstand buitengebied	-30.000				
	Voorstellen eerste Bestuursrapportage 2017	-395.000				
	Perspectiefnota Financiële afwijkingen :					
I.x	Incidentele mutaties voor 2018-2021 Noodzaak	-	-174.500	-106.000	-105.500	-44.000
I.2	Incidenteel Resultaat Perspectiefnota excl. Wensen	-772.000	-237.500	-136.000	-105.500	-44.000
I.y	Invulling financiële ruimte incidenteel		-65.000	-65.000	-65.000	
	Incidenteel Resultaat Perspectiefnota	-772.000	-302.500	-201.000	-170.500	-44.000
	Totaal Resultaat Perspectiefnota	-249.300	-38.455	53.395	487.295	542.045

5.2 UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2018

Nullijn handhaven

Conform uw besluitvorming bij voorgaande begrotingen wordt er geen prijscompensatie toegepast op de budgetten voor goederen en diensten van derden. Dit betekent dat de eerdere bezuinigingsmaatregel wordt doorgetrokken.

CAO gemeenten

In de begroting 2018-2021 is voor 2018 uitgegaan van een salarisverhoging van 2%. De percentages van de CAO over 2018 zijn nu nog niet bekend.

Tarieven en belastingen

Voor de tariefstijging 2018 voor de gemeentelijke belastingen en rechten is het voorstel om conform de gedragslijn uit voorgaande jaren 1% te verhogen, met uitzondering van die tarieven die kostendekkend moeten zijn.

Toezicht provincie

In de begrotingsbrief van de provincie (februari 2017 aan uw raad verzonden) is een aantal toetsingsaspecten nader toegelicht. Voorbeelden hiervan zijn: vluchtelingen en statushouders, meerjarenbeleidsplan gemeenschappelijke regelingen, de notities van het BBV en de decentralisaties Sociaal Domein. De focus hierop van de provincie is voor ons een reden om hier, bij het opstellen van de begroting 2018, extra aandacht aan te schenken.

Aantallen inwoners en woningen

Het aantal inwoners is op 1 januari 2017 vastgesteld op 28.070 door het CBS, de prognose van het aantal inwoners is van Primos.

Jaar	Inwoners	A/D*	Mutatie	Verblijfsobjecten			A/D	Mutatie
				Wonen	Logies	Totaal		
2015	27.677	D	3	11.391	317	11.708	D	80
2016	27.916	D	239	11.444	314	11.758	D	75
2017	28.070	D	154	11.519	314	11.833	A	75
2018	28.300	A	230	11.594	314	11.908	A	75
2019	28.450	A	150	11.669	314	11.983	A	75
2020	28.600	A	150	11.744	314	12.058	A	75
2021	28.750	A	150	11.819	314	12.133	A	75

* A= aanname, D = definitief

Bijlagen

1. OVERZICHT NIET GEHONOREERDE AANVRAGEN

In onderstaand overzicht de niet gehonoreerde aanvragen. Deze zijn dus voorlopig reeds "geschrapd" uit deze perspectiefnota.

Niet gehonoreerde aanvragen					
	Structureel				
Nadeel op Invulling financiële ruimte	2017	2018	2019	2020	2021
Oplossen diverse formatieve knelpunten	66.000	133.000	133.000	133.000	133.000
Groot onderhoud civiele kunstwerken	105.000	60.000	50.000	50.000	50.000
Plan van aanpak voorkoming fietsongelukken		30.000	50.000	50.000	50.000
Totaal	171.000	223.000	233.000	233.000	233.000
	Structureel				
Nadeel op aanvragen eenheden	2017	2018	2019	2020	2021
Beheer overige gebouwen					
Beheer HH-school L'veld		6.000	6.000	6.000	6.000
Huisvestingskosten					
Extra storings/nw onderhoudscontract Gemeentehuis		25.000	25.000	25.000	25.000
WGA					
Werkhervatting ged. Arbeidsgesch. Opvangen binnen sal		11.000	11.000	11.000	11.000
Baten Akten					
Nadeel geschat 25000 teruggebracht tot 15000		10.000	10.000	10.000	10.000
Documenten en uittreksels					
Nadeel vanaf 2019 voor € 105000 ipv € 145.000		40.000	40.000	40.000	40.000
Buurtbemiddeling opstarten					
Oa, salaris coördinator, training, publiciteit e.d.		40.000	40.000	40.000	40.000
Uitvoering hondenbeleid					
voorstellen uit het geactualiseerde hondenbeleid		14.000	14.000	14.000	14.000
Beschoeiing watergangen vervangen					
vanaf 2019			15.000	15.000	15.000
Cultuurbeleid					
Kunsten op straat		15.000	15.000	15.000	15.000
Beheer Fontein Waterfront					
Kosten water en onderhoud		8.500	8.500	8.500	8.500
Leerlingenvervoer					
Eigen bijdrage neemt af		5.000	5.000	5.000	5.000
Omgevingsdienst					
Frictiekosten binnen 4 jaar oplossen		0	20.000	40.000	70.000
Monumentensubsidie					
nu beschikbaar niet toereikend voor aantal aanvragen		10.000	10.000	10.000	10.000
Landschapsbeleid 2021-2030					
LOP, nieuw actieplan					7.500
Landschapsbeleid					
Motie bestuivers		10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal		194.500	229.500	249.500	287.000
	Incidenteel				
Nadeel op aanvragen eenheden	2017	2018	2019	2020	2021
Communicatiebeleid, factor C/waardering		50.000			
Bedrijfsrestaurant, koeling		12.000			
Gemeentehuis, Vloeren terrassen		20.000			
Project N340-N377		50.000	50.000	50.000	
Actualisatie beheerplan spelen			12.500		
Detailhandelsstructuurvisie		20.000			
Aanpak leegstand buitengebied		11.000			
Landschapsontwikkelingsplan opstellen				25.000	
Totaal		163.000	62.500	75.000	0
	Incidenteel				
Vervallen investeringen, invloed op afschrijvingen	2017	2018	2019	2020	2021
Communicatiebeleid, nieuwe huisstijl			50.000		
Voorplein gemeentehuis	25.000	260.000			
Columbarium				430.000	
Totaal	25.000	260.000	50.000	430.000	0

2. LASTENDRUK

Onderzoek COELO

COELO, onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen, onderzoekt elk jaar de lokale lasten. Tot en met 2016 werden van elke gemeente de netto woonlasten met rangnummers gepresenteerd. Deze netto woonlasten zijn gedefinieerd als de woonlasten die er zouden zijn als de belastingcapaciteit niet zou worden verevend. De laagste rangnummers hebben de laagste lasten. COELO heeft nu een andere presentatie, zie hieronder, waarbij er onderscheid wordt gemaakt tussen eigenaar-bewoner en huurder. Het beeld is nu gedifferentieerder, uit onderstaande tabel blijkt wel dat de gemeenten Zwolle en Dalfsen in 2017, voor zowel eigenaar-bewoner als huurder de goedkoopste gemeenten van Overijssel zijn.

Woonlasten gemeenten Overijssel

	Eigenaar-bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden ^b	Woonlasten meerpersoons- huishouden ^c	Rangnummer ^f meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden ^e	Rangnummer ^f meerpersoons- huishouden
Overijssel	684	752		370	438	
Almelo	773	773	246	410	410	235
Borne	783	783	265	426	426	252
Dalfsen	586	647	56	220	281	100
Deventer	688	821	312	399	533	362
Dinkelland	781	859	356	414	493	327
Enschede	716	775	248	451	510	342
Haaksbergen	794	845	338	485	536	367
Hardenberg	713	792	281	455	534	366
Hellendoorn	666	776	250	338	448	273
Hengelo	674	780	259	409	516	348
Hof van Twente	777	848	345	511	582	391
Kampen	543	615	31	280	353	177
Losser	768	768	233	176	176	8
Oldenzaal	648	694	109	301	347	170
Olst-Wijhe	765	844	337	371	449	274
Ommen	692	735	176	422	464	293
Raalte	638	723	149	330	414	242
Rijssen-Holten	569	617	32	331	379	199
Staphorst	666	745	190	409	488	325
Steenwijkerland	643	716	141	291	364	189
Tubbergen	696	774	247	213	291	112
Twenterand	655	750	210	385	481	312
Wierden	718	771	238	451	503	340
Zwartewaterland	717	865	361	488	636	398
Zwolle	594	648	57	216	270	90

Bron: Atlas van de lokale lasten 2017, COELO